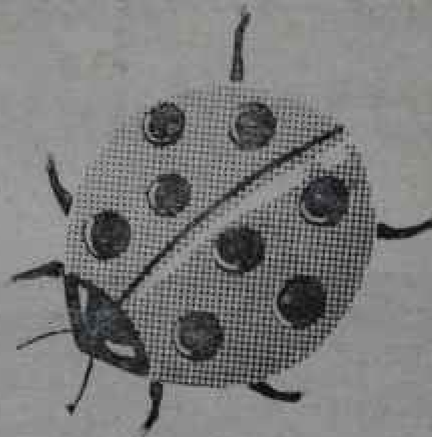
16 NİSAN 1966
SAYI : 617
FİYATI : 125 KURUŞ

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ

1966 yılı
Size
Uğur Getirecektir

YENİ YILDA

12
MİLYON

büyükçekilişlere iştirâk için
Bütün Tasarruflarınızı
T.C. Ziraat Bankasında toplayınız.

T.C. ZİRAAT BANKASI

(Basın A: 35) — 104

Cilt : XXXV Yıl : 12 Sayı: 617

SAHİBİ VE BAŞYAZARI :
Metin Toker

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Nizamettin Durgun

MÜESSESE MÜDÜRÜ
Tacettin Tezer

BU SAYIDA YAZI KURULU

İÇ HABERLER KISMI: Kurtul Altuğ, Teoman Erel, Okay Göçer, Egemen Bostancı . (İstanbul) — **DIŞ HABERLER KISMI:** T. Kemal — **MAGAZİN KISMI:** Jale Candan, Tüli Sezgin, Hüseyin Korkmazgil — **TİYATRO:** Lütfi Ay **SİNEMA:** Nijat Özön

İstihbarat Tel: 10 73 82

KAPAK KOMPOZİSYONU
SAN Organizasyon
Erkal Yavi

KARİKATÜR
Cem

KAPAK KLİŞESİ
Hüner Klişe • İstanbul

KAPAK BASKISI
Rüzgârlı Matbaa

FOTOĞRAF
T.H.A.
Erdoğan Çiftler

KLİŞE
Doğan Klişe

ABONE ŞARTLARI

3 aylık	(12 nüsha)	12.50 lira
6 aylık	(25 nüsha)	25.00 lira
1 senelik	(52 nüsha)	50.00 lira

Geçmiş sayılar 250 kuruştur.

İLAN ŞARTLARI
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 3000 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

DİZİLDİĞİ YER
Rüzgârlı Matbaa

BASILDIĞI YER
Hürriyet Matbaası
Ankara

BASILDIĞI TARİH
13.4. 1966

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ
RÜZGÂRLI SOK. No : 15
ANKARA - TEL: 11 89 92
P. K. 582

Kendi Aramızda

Bu hafta bu sütunda sizlere AKİS Yayınlarından bahsetmek istiyorum. Siyasî olayların bu derece yoğun olduğu bir sırada bundan söz açmanın özel bir sebebi var. Türkiyede bugün pek çok kimse, günümüz dünyasının çeşitli konuları üzerinde ileri-geri fikir yürütmekte, hattâ ahkâm çıkarma sevdasına kapılmaktadır. Oysa dünya gündengüne değişmekte ve dünyanın bilmediğimiz başka yerlerinde insanlar, bizim üzerinde söz cambazlığı yaptığımız beylik konuların çok ötesinde meselelerle, gerçeklerle uğraşmaktadırlar. İşte AKİS Yayınları, bu yeni gerçeklere tutulan bir objektif görevi görmektedir. Siz bu satırları okumağa başladığınız sıralarda AKİS Yayınlarının ikincisi kitapçılara verilmiş olacaktır. Metin Tokerin usta kaleminden okuyacağınız bu kitap, sizlere, "bilinmeyen ülke" Sovyet Rusyayı ve oranın insanlarını, meselelerini, konularını anlatacaktır.

Metin Toker tam onbeş gün adım adım Sovyet Rusyayı gezdi, hem de dilediği gibi... Yurda döndükten sonra da bunları AKİS'e yazdı. O günlerde büyük ilgi gören bu izlenimler daha sonra yeni baştan elden geçirildi, orijinal fotoğraflarla süslendi ve Ajans-Türk Matbaasının da yardımıyla sizler için nefis bir eser haline getirildi. Kitabın adı çok ilginçtir: "Rus Geldi Aşka, Rusun Aşkı Başka".

Kitap ikinci hamur kâğıda, itina ile basılmıştır. Kapak kompozisyonu, AKİS okuyucularının çok iyi tanıdıkları Vural Türker tarafından yapılmıştır. Kitap, bu ayın ortalarında piyasaya verilecektir. Talepleri zamanında ve gereğince karşılayabilmek için derginin içine bir talepname konulmuştur. Okuyucularımızın bu talepnameleri tezelden doldurup bize göndermelerini rica ediyorum. Böylece AKİS Yayınlarının tiryakileri "Rus. Geldi Aşka, Rusun Aşkı Başka"sız kalmamış olacaklardır. "Görmek gibi inanmaz olmaz" derler. Bir şeyin iyi veya kötü oluşu hakkında hüküm vermek, ancak onu görmek, incelemekle mümkündür. Rusya ve Komünizm üzerinde çeşitli maksatlarla ileri-geri konuşulduğu şu günlerde AKİS okuyucularına bu kitabı okumalarını özellikle salık veririm. Usta gözlemci Tokerin hiç bir peşin hükme saplanmadan, tamamen objektif bir açıdan anlattığı Rusya, kafanızdaki pek çok soruyu berraklığa kavuşturacaktır.

Kitap gene, İstanbulda Hür Dağıtım A.O., Kitap Dağıtım Merkezi ve Fazıl Ünverdi tarafından dağıtılacaktır. Ayrıca, ödemeli olarak da AKİS Yayınlarından istenilebilir.

Söz AKİS Yayınlarından açılmışken "İsmet Paşayla 10 Yıl"ın ikinci cildinden de bahsetmek, sanırım, yerinde olacaktır.

"İsmet Paşayla 10 Yıl"ın ikinci cildinin baskısına önümüzdeki Pazartesi gününden itibaren başlıyacağımızı bildirebilirim. Bu ciltte, Türkiyenin 27 Mayıs İhtilâline nasıl gittiği anlatılmaktadır. Bu cildin de birincisi kadar ilgi göreceğinden fazlasıyla eminim. Kitap gene nefis bir baskı içinde ve orijinal resimlerle süslü olarak çıkacaktır.

Saygılarımla

Kurtul Altuğ

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Cilt: XXXV Sayı: 617 16 Nisan 1966

YURTTA OLUP BİTENLER

Atatürk Anıtı önünde nöbet bekleyen gençlik
AP geldi, böyle oldu

Millet

Sisli günler

Türkiye 10 Ekim 1965 seçimlerine giderken çok seçmen, memlekette huzur ve sükûnun yolunun Mecliste tek başına çoğunluğa sahip bir İktidardan geçtiğini sanıyordu. Oyların tecelli tarzında bu düşüncenin rolü büyük olmuştur. Halbuki, Mecliste tek başına çoğunluğa sahip Demirel İktidarının kurulmasından bu yana geçen beş ay içinde Türkiyenin hiç bir işi iyi gitmemiştir ve bir huzursuzluk, dalga dalga toplumun bütün çevrelerini sarmıştır.

Eğer Türkiyeye kuşbakışı bakmak kabil olsaydı, böyle bir durum için hiç bir lüzumun bulunmadığı kolay farkedilirdi. Demirel, belki de Türkiyede en şanslı bir Başbakan olarak işe başlamıştır. AP'ye oy vermiş bir seçmen kütlesi, kendi derdinde bir CHP, İktidara yardımcı olmaya niyetli bir İsmet İnönü ve Mecliste, bir kısmı kendi yanında bir muhalefet.. Böyle bir vaziyette Süleyman Demirel, her şeyi bugünkü karanlık haline getirmeye muvaffak olmuştur ki beş ayda bu netice bütün dünyada rekordur. Şimdi seçmen kütlesinin bir kısmı ayılmaktadır. CHP duruma hâkim olmuştur. İsmet İnönü Demirel İkset adamlarından Başbakan yapıltidarıyla olmayacağına her gün biraz daha fazla kani olmaktadır. Meclisteki bütün Muhalefet AP'nin karşısına geçmiştir. Bunların yanında, açılacak yerde kapanan işlet ve kapımıza gelen enflâsyon tehlikesi, kıymetinin düştüğü yabancı kaynaklardan gelen haberlerle tesbit edilen paramız!

Anlaşılıyor ki Demokrasilerde, bir siyaset tecrübesi bulunan siya-

Bunlar meczup! Ya, cüretleri?.

Metin TOKER

İzmirde, elinde bir baltayla Atatürkün heykeli üzerine çıkıp marifetler yapmaya kalkışan adam, Atatürkün büstlerini orada burada kıranlar, hiç kimse şüphe etmesin, İktidara büyük hizmette bulunmuşlardır. İktidar, ya bir gaflet ya bir dalâlet içinde, bu memleketin bir önemli özelliğini unutmuşa benziyordu. Farkında görünmüyordu ki din, bir kere şişesinden çıkarıldı mı, bir daha şişesine kansız sokulamayan dev gibidir. Dinle oynamanın, kimine dindar, kimine dinsiz demenin, hidayete ermişler ve hidayete ermemişler ayırımı yapmanın bir kolay başarı yolu olduğuna, Demirelin İktidarı kendisini pek inandırmışa benziyordu. İnşallah ortaya çıkan meczuplar, tutulan yolun yanlışlığını ve tehlikesini gözlerin önüne koymuşlardır.

A.P. bir yutturmaca hevesinden vazgeçmelidir. A.P. bu memlekette komünizme karşı mücadelenin ne mihrakı veya bayrağı, ne de tesirli şampiyonudur. A.P. bu memlekette komünizme karşı mücadeleyi dejenere eden ve o karakteri itibariyle bir yandan komünizmin ekmeğine yağ süren, diğer taraftan tarifsiz huzursuzlukları toplumumuza musallat kılan talihsiz siyasî teşekküldür. Komünizme karşı silâh diye, ilâç diye dini ortaya çıkarmaya kalkışmak sadece bir takım eli baltalı yobazları Atatürkün heykellerine saldırttırır. Türkiyede ne zaman bir iktidar bu usullere başvurduysa, adı ticanî veya nurcu olan bir takım çember sakallılar kendileri için asıl hedefi teşkil eden Atatürkten hınçlarını çıkarma saatinin nihayet geldiğini daima sanmışlardır. D.P.'nin on yıllık İktidar devresinde bunun kaç tecrübesi geçirilmiştir.. Tecrübesiz bir Başbakan bu tecrübelerin yeniden geçirilmesinin sebebini teşkil edemez. Demirel nihayet yakın tarihe bakar ve öğrenir. Öğrenemezse çeker gider. Türkiye şimdiye kadar bu yoldan çok acılı hatıralar edinmiştir. Bunlara yenilerini ekletmek kimsenin kârı olmamalıdır.

Çember sakallı için komünizmin mânası ne ola ki? Komünist gâvurdur. Gâvur da, Atatürk! İktidar kendisine "Haydi!" dedi mi, onun doğruca Atatürkün heykellerine saldırması bu yüzdendir. Komünizm de, İsmet Paşa da, C.H.P. de, ilerici bütün kuvvetler de, hattâ masonlar da, batılılık da hepsi, hepsi çember sakallının nazarında Atatürkün sembolleridir. Onlara düşmanlığında çember sakallı, Atatürke düşmanlığını söyler. Bu kafayı, Türkiyede komünizmle mücadelenin vasıtası diye kullanmaya kalkışmak düşünülecek gafletlerin en akıl almazıdır.

Türkiyede bir komünizm hareketinin bulunmadığını söylemek elbette ki budalalıktır. Komünizm dünyanın her memleketinde hareket halinde olacak, bir Türkiyede, kolları göğsünde bekleyecek! Türkiyede kripto "Komünist diye Komünist Parti mensubuna derler. Türkiyede Komünist Parti yoktur. O halde komünist de yoktur" diyecek ve buna inanılacak.. Allahtan Brejnef bu safsatanın aşına soğuk suyu boşaltıvermiştir. Nihayet, bir takım kalemlerin, hattâ bazı ciddi gazetelerde bolşevik edebiyatından örnekler verdiğini görmemek için ya bir salon sosyalisti, ya pek saf olmak lâzımdır. Bu edebiyatın genç nesiller üzerinde, aslında mutlaka fena da olmayan bir tesir bıraktığı da muhakkaktır.

Eee, bu gayretlere baraj diye, XX. Asrın ikinci yarısında dini ve Demirel İktidarının küflenmiş fikirlerini, görüşlerini, bayağı ve yavan demagojisini mi çıkaracağız? Eğer dünyaya şöyle bir bakmak kabiliyetimizi kaybetmediysek her gün gözlerimizin önünde sayısız misal cereyan etmektedir ve bunların sonuncusunu, belki de en ilgi çekici olanını İngiltere vermiştir .İngilterede seçimi kazanan Wilson'un İşçileri artık sosyalist bile değildirler. Bizde meşhur olmuş tâbirle, ancak Ortanın Sonuldadırlar. İngiltere bir yandan Muhafazakârların paslı felsefesine, bir yandan aşırı solun zelzele taraftarı tekliflerine Ortanın Solunun basiret ve itidal yolunu tercih etmiştir. Bizim kripto istediği kadar "Dünya sosyalizme gidiyor!" diye hamamda şarkı söylesin. Bir İktidar ki NATO ile bağlarını sıkı muhafaza, etmektedir. Bir İktidar ki, özel teşebbüsün dinamizmini sürdürmek için devletleştirmelerden vazgeçmiştir. Bir İktidar ki, işçilerin taleplerine bir tavan tesbit etmiştir ve bunu aşmaya kalkışacak sendikaların grev yapmasına mani olmaktadır. Bu, bizim kriptonun anladığı sosyalizm değildir. Ama bu, bugün Wilson'un İşçilerinin açık politikasıdır. Ortanın Soludur. Wilson İngiltereye, İngilterenin menfaatinin bunda olduğunu anlatmayı başarmıştır. Bundan dolayıdır ki İngiliz iş âlemi de, ingiliz orta tabakası ve ingiliz işçisi gibi iktisadi gelişmenin ve mali istikrarın en sağlam garantisinin Ortanın Solunda bir hükümet olduğunu görmüştür. Bundan dolayıdır ki Londra Borsasının organı "Financial Times" memleketin Wilson'un İşçilerine oy vermesini istemiştir.

Yazık ki Türkiye bu gerçeği 10 Ekim seçimlerinde görmemiştir. Ama şimdi, her geçen gün, bilhassa din istismarcılığının sonuçları ortaya çıktıkça Türkiyede ayılanların adedi artmaktadır ve bunlar en ziyade, A.P.'yi bir garanti saymak hatasını işlemiş çevrelerden gelmektedir. Ortanın Solu İngilterede iktisadî gelişmenin ve mali istikrarın en sağlam garantisidir. Türkiyede de öyle.. Bakınız, şu bir kaç aylık Demirel İktidarı iktisadî gelişmeyi nasıl durdurdu ve malî istikrarı bozdu. Türk parası tekrar başaşağı gitmektedir. Ama Ortanın Solu Türkiyede komünist gayretlere karşı da tek barajdır. Adam, kripto, iktisat konuşacak, sen "lâilâheillallah" diyeceksin. Adam sosyoloji konuşacak, sen "elhamdülillah" diyeceksin. Adam dünyayı gösterecek, sen ahretteki garanti yerden bahsedeceksin. Sonra da sanacaksın ki, komünizmi ezdin gitti. Hele bir de, rus orkestralarının çaldığı Beethoven'leri polislerine toplattın mı, tamamdır kâfirlerin hesabı..

İzmirdeki meczup baltasını asıl, Atatürkün atının kıçına değil, bu kafaya indirmiş bulunuyor.

ması usulünün bulunması gayet haklı bir sebebe dayanmaktadır.

Bu hafta memleket, Hükümette yapılacak değişiklik haberleriyle biraz daha fazla çalkalanmaktaydı. Ancak her şey göstermektedir ki bu değişiklik hiç bir şeyi halletmeyecektir, zira Hükümetin başında bulunan Başbakan ne değişecektir, ne de kendisini değiştirme kudretine ve meziyetine sahip görünmektedir.

Samimiyet buhranı devam ettikçe ve tavşana kaç, tazıya tut politikası geçer akçe sayıldıkça berraklığın memleket ufuklarında görünmesini beklemek sadece bir hayaldir. Nitekim Hükümette Değişiklik operasyonunun ne kadar ciddiyetsiz şekilde hazırlandığını tesbit etmek memleketin ciddiyete ihtiyacını daha iyi gözler önüne sermektedir.

Hükümet

İşleten ve işletilen

(Kapaktaki tamirat)

Haftanın başında Pazartesi gecesi,

Parlâmento binasının ikinci katındaki, AP'ye mahsus kısımda yapılan Grup yönetim kurulu toplantısından âlâyıvâlâ ile çıkan Başbakan Demirel asansöre bindi ve alt kata indi. Manzarayı görenler "eh, artık eve gidiyor" diye düşündüler.

Demirel, Meclisin zemin katındaki koridorlarda rastladıklarının elini sıkarak portmantoya ilerledi. Bütün alâmetler, Meclisten ayrılacağını gösteriyordu. Fakat aniden çark eden Başbakan, biraz sonra başka bir asansörün içinde, yine ikinci katta bulunan Başbakanlık odasına çıkıyordu. Durumu farkeden birkaç kişi, Demirelin, Grup yönetim kurulu odasıyla aynı katta bulunan Başbakanlık odasına gelmek için niçin kestirme yolu tercih etmediğine şaştılar.

Biraz sonra Meclise, onlardan daha şaşkın bir adam geldi: Sağlık Bakanı Edip Somunoğlu. Aynı zamanda üzüntülü görünen Somunoğlu doğruca Başbakanlık odasına çıktı ve Özel Kalem kapısından içeri girdi. Son derecede telâşlı idi. Aradan 6-7 dakika geçti. Aynı kapı açıldı ve Somunoğlu yine üzüntülü ve şaşkın, fakat bu sefer son derecede ağır ve durgun hareketlerle dışarı çıktı. Elindeki yarıya gelmiş sigarayı hınçla içiyor ve dumanı çekerken avurtları içeri göçüyordu. .

Durumu merakla izleyen gazeteci, "tamam" diye düşündü, "Kabine dışı kalacaklardan Somunoğlu çağrıldı ve istifa ettirildi!" Somunoğluna, asansöre binmek üzere iken yetişti ve sordu:

"— Beyfendi, görüşmeniz istifa meselesiyle ilgili mi?"

Dalgınlığı hâlâ devam eden Somunoğlu, rüyada gibi cevap verdi:

"— Valla, böyle izah ederseniz yanlış olur.."

Az sonra Prof. Recai Ergüder geldi ve Başbakanın yanına girdi. Durum büsbütün mâna kazanıyordu. Ergüder, Sağlık Bakanlığı için adı geçen kuvvetli adaylardan biriydi ve işte, Somunoğlunun üzgün olarak odayı terketmesinden sonra oraya o geliyordu! Bu sırada odadan Turgut Toker çıktı. Gazeteci hemen Tokere bordaladı ve Somunoğlunun ziyaret sebebini sordu. AP Grupunun basın sözcüsü, yüzüne bir gülümseme yayılırken, şunu anlattı:

Demirel Kabinesi

Lütfen bir koltuk değneği..

"— Hayır, Başbakanla görüşmedi! Birisi işletmiş. Sağlık Bakanlığına telefon edip, Başbakanın kendisini istediğini söylemişler, o da arabasına atlayıp gelmiş... İçeriye, geldiğini bildirince, Başbakan kendisini çağırmadığını söyledi.."

Turgut Toker, yüzünde ayni tebessüm, düşündü ve:

"— Bugünlerde işletmeler çoğaldı" dedi.

Sonra devam etti:

"— Dün akşam da, saat 22.30'da bana bir telefon geldi. 'Başbakan sizi acele Başbakanlıktan çağırıyor' dediler, Bir an düşündüm: bir kere, pazar günleri Başbakanın makamında olması normal değildi. Hele o saatte! Cevap verdim: 'Kardeşim, Başbakan şu anda yanımda, konuşuyoruz'.. Bunun üzerine karşı tarafta fısıldaşmalar oldu ve telefon kapandı.."

Ey ciddiyet! Geldinse, iki defa..

Bugünlerde Ankarada ve özellikle AP çevrelerindeki durum, bu olaylardaki gibidir. Yürekleri heyecanla atan iktidar politikacılarının tedbiri şaşırmaları için çok zaman, nereden geldiği belli olmayan bir haber yetmekte ve sonra güldürücü olaylar birbirini kovalamaktadır. Pazar günü, "Başbakan, Kabine için temaslarına başlıyacak" diye çıkarılan bir haber yüzünden, en ufağından en irisine, Bakanlık ümit eden bütün AP'liler o günü evlerinde, gözleri telefona dikili olarak ge--irmişlerdir. AP kulisi ise bir başka âlemdir. Elleri çantalı, koyu elbiseli Bakan adayları çalımla tur atmakta, ümitsizler de bunlarla acı acı alay etmektedirler. Bazı kurnazlar ise, çanta ve koyu elbise ile dolaşmayı demode bir usul saymakta ve başka "trük"ler yapmaktadırlar. Bunların en tipiklerinden biri, yabancı markalı lüks bir puro tüttürerek ve esrarlı bir ifade takınarak dolaşmaktır. Bu usûlün uygulayıcıları, kendilerine ahbapça göz kırpılarak ve puro işaret edilerek, "Demirelin hediyesi mi?" diye sorulduğunda, ya çok gevşek ve yapmacık bir ifadeyle:

"— Yok canım... Siz de buluttan nem kapıyorsunuz!" demekte, ya da çeşitli yorumları davet eden muğlâk bir cevapla işi süslemektedir ler.

Kulisin en meyus tipleri, yürümeleri ihtimali kuvvetli görülen Bakanlardır. Bunlar "acı tebessüm"leriyle tur atmakta, espri yapmaya çalışmakta, hattâ Bakan adayları ile şakadan halef-selef pozları bile takınmaktadırlar. Ama çok ufak bir vesile, üzüntülerini ortaya koymalarına yetmektedir. Pazartesi günü kuliste espriler yaparak dolaşan Bakanlardan Ali Fuat Alişan, "Başbakan istifanızı isterse, ne yapacaksınız?" sorusuna şu cevabı vermiştir:

"— İstenilmeyen yerde kedilerle köpekler kalır!"

Topun ağzındaki Bakanların burukluğunu ve üzüntüsünü bu söz çok iyi anlatmaktadır. Bu burukluk derece derece bütün Bakanlarda vardır. Kabinede yeri en sağlam görünenler bile bu bulanık havada kendilerini şüpheye kaptırabilmektedirler. Çünkü yayılan haberler bir değil, bindir. Bakanların şu günler-

Bakanlar birbirine güvenemezse?..

Günlerdir bir resmi tekzip bekleniyor. Günlerdir Başbakan Süleyman Demirelin bir açıklama yapması icap ediyor. Günlerdir ne bir ses geliyor, ne bir nefes. Halbuki şu anda Demirel Hükümeti, eğer doğruysa pek acı bir ithamın altında bulunmaktadır.

Deniliyor ki: Demirel Hükümetinin Bakanları, tarihsiz birer istifa mektubunu Başbakana vermek zorunda bırakılmışlar ve bunu kabul ederek mektupları imzalamışlar, Başbakana tevdi etmişlerdir.

Bilinmez, Başbakan ve Bakanları, eğer doğruysa, bunun insanları, hele Bakanları ne kadar küçük düşürücü bir davranış olduğunu farketmekte midirler? Başbakandan ve Bakanlarından hiç bir ses çıkmadığına göre ya hadise gerçektir, A.P. için "hikmet-i hükümet" budur, ya da Demirel ve arkadaşları ithamın ağırlığını pek kavrayamamışlardır.

Hükümet, bir ekiptir. Bu ekibin şefi, Başbakandır. Başbakan Bakanlardan birine "Ben artık seninle çalışamayacağım" derse Bakan için yapılacak şey istifasını vermek, varsa şapkasını alıp çıkmaktır. Elbette ki "İllâ Bakan kalacağım" diye diretmek, "Beraber geldik, beraber gideriz" tarzında demagojilere başvurmak kendini bilen siyaset adamlarına yakışır davranışlar değildir.

Ama, istifa etmeden açık istifa mektubu vermek? Bu, bırakınız ciddi hükümetleri, en hafif Başbakanın idaresindeki ekiplerde bile görülmüş şey değildir. Bir Başbakanın Bakanına güveni, onun şeref sözü anlayışı hakkındaki kanaati bu olursa memleket o Başbakana, o Bakanlara, o Hükümete nasıl iyi gözle bakabilir, lütfen söylenir mi? Hükümet, bir ekip olduğu kadar ortak sorumluluk da demektir. Tarihsiz istifa mektubu Başbakanın cebinde olan bir adamın sorumluluk duygusunu düşünebiliyor musunuz?

Hayır, hayır! Bu haber doğru olamaz. Türkiye, Bakanlarının istifanamesi cebinde bir Başbakanı henüz görmemiştir ve görmeye de lâyık değildir. Ama bu Başbakan neden susar? Neden gerçeği açıklayıp Bakanlarını ve Hükümetini tenzih etmez? Tabii, gerçek böyle bir tenzihe imkân veriyorsa...

Her halde bu tenzih de, Muhalefete düşmez ya..

de işlerini yaptıklarını sanmak ise hayalperestlik olacaktır. Bütçede makamlarından uzak kalan, Seçim Kanunu mücadelelerinde hiç uğramayan Bakanlar şimdi de kuliste haber kovalamaktadırlar. Dosyaların içinde imza bekleyen evraklar ise herhalde tavana varmış olmalıdır.

Şeytan bunun neresinde?

Bu "hâyıhuy"un başlıca sebebi, bizzat Demireldir. Kabinede revizyon haberleri yüzünden Bakanlarının huzurunun kaçtığından ye Kabinenin çalışamaz hale geldiğinden boyuna şikâyet eden Demirel, aslında bu haberlerin çıkmasını ve bu karışıklığın doğmasını yaratan adamın ta kendisidir. Vaktiyle Grupta sıkıştırıldığı ve tenkitlere uğradığında tâvizi sonuna kadar götürmüş, Kabinede değişiklik yapacağına söz vermiş, sonra umumi efkâra değişikliği yapacağını belirten açıklamalarda bulunmuştur. Bugün AP'nin kaynayan bir kazan haline gelmesine, Kabinenin başarısızlığı kadar bu tutum sebep olmuştur. Yoksa, her iktidar grupta tenkitlere uğrar ve her zaman İktidar gruplarında Bakan olmak isteyenler vardır. Ama Başbakan ümit vermezse, durum bu hale hiç bir zaman varmaz.

Şimdi AP'nin bütün çarkları, kendini, bir kabine revizyonuna göre ayarlamıştır. Demirel de bunun önüne geçememekte, mahrem görüşmelerde, daha önce verdiği sözden de dönememekte, fakat kendisini zayıflatacak olan bu işi geciktirmek için uğraşıp durmaktadır. Başbakan sakalla bıyık arasına sıkışmıştır: Eğer değişiklik yapmazsa hem sözünden dönmüş olacak ve hem de bu karışık parti ile 5 Haziran seçimlerinde kombine bir mücadele veremeyecektir. Değişiklik yaparsa, bu, birçok gayrımemnun yaratacak, Muhalefet, "Hükümetin başarısızlığı, değişiklik yapmak zorunda kalması ile ispat edildi" diyebilecek, bu değişiklikte parti içindeki muhaliflerine tâviz verse mağlûp sayılacak, tâviz vermese durumu daha da güçleşecektir.

Demirel ve arkadaşları bu açmaz içinde her gün bir çelişmeye düşmekte ve karışıklığı daha da arttırmaktadırlar. Demirelin, Pazartesi günü, kendisini sıkıştıran partililere ve yakınlarına "Bu işi iki gün içinde bitireceğim" dediği öğrenilmiştir. Aynı Demirel Pazar günü, Orta Doğu Teknik Üniversitesi yakınlarında bir vakitler müteahhit olarak yürüttüğü inşaata yaptığı bir gezi sırasında ise iki gazeteciye:

"— Sizin bu spekülâsyonunuz 15-20 gün daha devam eder!" demiştir.

Edip Somunoğlu
Yolcu Abbas

Bu, Kabine değişikliğinin 24-25 Nisana kadar uzayacağı şeklinde yorumlanmıştır. Demirele yakın bazı AP'lilerin son bir-iki gün içinde ortaya attıkları ve Başbakanın da böyle düşündüğünü söyledikleri görüş ise ilgi çekicidir. Bu AP'liler şöyle demektedirler:

"— Bizim senatör Bakanlarımızdan ikisi kurada kaybetti. Seçime girecekler. Bunlar İhsan Sabri Çağlayangil ile Haldun Menteşeoğludur. Kabine değişikliği 24 Nisandaki yoklamalardan önce yapılır da bu Bakanlardan biri Kabine dışında kalıp, aynı zamanda yoklamayı kaybederse bu, siyasi nezakete uymaz.."

Bu yorum tarzı, Başbakanın Orta Doğu civarında gazetecilere söylediğiyle birleştirilince, zihinlerde "doğru imiş" intibaını yaratmaktadır.

Kabine değişikliğinin gecikeceği yönündeki "uç" görüş ise şudur: "Değişiklik 5 Hazirandaki seçimden sonra yapılacak.." Bunu söyleyenler, Demirelin, bir mahrem toplantıda "Meclisten güven oyu almış bir Kabine bir ay içinde değiştirilemez" şeklinde konuşmuş olduğunu ileri sürmektedirler. Eğer bu doğru ise, Demirel taktiğinin tipik bir örneği demektir. Çünkü Demirel bu güven oyunu -yani Bütçe oylamasını-, Kabinede revizyon yapacağına dair söz vererek almıştır. Şimdi bu sonuç, değişikliğe lüzum olmadığına dair delil olarak kullanılırsa, bunun karşısında söylenecek söz yoktur. Demek ki Demirel, verdiği sözden caymak için her vesileyi kullanmaya kararlıdır.

Öbür taraftan ,birçok AP yetkilisi de revizyonun hemen yapılacağını, hafta sonuna kadar işin bitirileceğini haber vermektedir. Meselâ Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil, Pazartesi günü:

"— Kabinede 4-5 Bakan değişecek. Ama isimler üzerindeki karar kâmil hale gelmiş değil. Değişiklik birkaç gün içinde olur!" demiştir.

Bir gün önce, değişikliğin seçimden sonraya kalacağına dair demeç vermiş olan Cihat Bilgehan ise, Pazartesi günü:

"— Yooo, temaslar devam ediyor!" diye konuşmuştur.

Bilgiç meselesi

Sızan haberlere göre, ortada bir de halledilememiş mesele vardır. Bu, Bilgiç meselesidir. Üstelik bu mesele, karışıklığın uzamasına yol açan ana sebeptir. Anlatılan şudur: Bilgiç, ilk Kabinenin kuruluşunda yaptığı gibi,. Hükümet icraatında görüşünü ve kadrosunu ön plâna geçirecek bir ısrarı devam ettirmektedir. Bazı prensipler ileri sürerek, her görevi kabul etmeyeceğini ima etmesinin anlamı budur. Bilgiçin, Kabinede Başbakan Yardımcılığı istediği, bazı arkadaşlarının Bakan olması için ısrar ettiği ve Hükümet Programına bazı prensiplerin eklenmesi için uğraştığı bildirilmektedir. Tabii bu, Demirelin, çok büyük bir zorunluk olmazsa, kabul edeceği şey değildir. Ama yapılacak Kabine revizyonundan sonra Bilgiçin yine, rest çekmiş olarak, dışarıda muhalefete devam etmesi de hiç istenmemektedir. Bu-

günlerde bütün gayretin bu problemin halli için harcandığı anlatılmaktadır. Ama öğrenildiğine göre, tâvize yanaşmayan Bilgiç, tekliflerinin kabul edilmediğini görünce, Kabineye girmeye de yanaşmamıştır. Bu, sinirlilik yaratmaktadır. Bilgiç geçen defa Kabineye girmeyince işlerin nasıl geliştiğini görmüş olan bazı aşırı Demirelciler, bu mesele halledilemezse, kongrede ihraçların dahi yapılabileceğini iddia etmektedirler. Tabii ihraç edilecek olanlar Bilgiç ve birkaç yakınıdır! Bu hayali iddiayı ileri sürenler, Bilgiçin AP'yi iktidardan düşürecek sayıda milletvekilini de koparması ihtimaline karşı ise şunu söylemektedirler:

Saadettin Bilgiç
Bir revizyoncu!

"— O zaman YTP önce bir koalisyonla, sonra da fiilen AP'yle birleşir."

Bu tedbiri ileri sürenlerin düşünemedikleri bir şey varsa o da, Fevzi Lütfi Karaosmanoğlunun mukavemetine tahammül gösteremiyerek onu partiden ihraç yolunu tutan Menderesin akibetidir. Fakat henüz Bilgiççilerin Kabine ile ilgili ümitleri tamamen suya düşmüş değildir. Şu anda Kabine değişikliğinin kendilerinin istediği gibi olması için çabalayan üç grup vardır. Bunlar Bilgiççiler, eski otoritelerini muhafaza etmek isteyen İç-Kabine üyeleri ve Demirelden şahsen söz aldıkları ileri sürülen Bakan adaylarıdır. Her grup kendine göre kabine listeleri düzenlemekte ve basına sızdırmaktadır. Gazeteler de kendilerine verilen her listeyi derhal kullandıkları için, ortaya pek eğlendirici bir manzara çıkmış bulunmaktadır.

Arada, bu grupların dışında bazı oyunlar da oynanmaktadır. Meselâ, milletvekillerinin bölgelere göre gruplar yaparak Başbakanı tazyik etmeleri bunun bir örneğidir. Karadenizli milletvekillerinin, kendilerinden birinin İçişleri, Dışişleri, Milli Savunma veya Adalet Bakanlığına getirilmesi için çalıştıkları bilinmektedir. Zonguldaklıların hedefi, mühendis milletvekili Cahit Karakaşoğlunu Bayındırlığa oturtmaktır. Sakaryalılar ise Nuri Bayarı Turizm ve Tanıtma Bakanı yapmaya çabalamaktadırlar. Bu bölgecilerin gerekçesi şudur: "Geçen Kabine İzmir, Balıkesir ve Adana kabinesi idi."

Ayrıca, bir yıpratma faaliyeti de devam etmektedir. Bakan olmaları ihtimali bulunan kuvvetli isimlere karşı, bilhassa Kabinede Demirele yakınlaşmış, otoritelerini kaybetmek istemeyen Bakanların yönettiği sıkı bir yaylım ateşi başlamıştır. Bu ateşe mâruz kalanlar, başta Aydın Yalçın olmak üzere, Vedat Ali Özkan, İsmail Hakkı Tekinel, Turan Bilgin ve Mesut Erezdir. İç-Kabine üyelerinden biri, Aydın Yalçın için şöyle demiştir:

"— Aydın Yalçın ensesini nasıl göremezse, Demirel Kabinesinde Bakanlığı da öyle göremez. Daha, Amerikada, elinde pankart, gençlerle Menderes aleyhine nümayiş yaptığı günleri unutmadık!"

Olursa nasıl olacak?

Değişiklik haberleri yüzünden hep iğne üzerinde oturan Bakanlar, kendi yerlerini sağlam gören ve Demirele yaranmak isteyen bazı Bakanların teşviki ile geçen hafta bir jest yapmışlar, tarihsiz istifanameler hazırlamışlardır. Bayındırlık Bakanı Ethem Erdinç ile değişeceğini hissetmiş olan Turizm ve Tanıtma Bakanı Nihat Kürşad önce direnmişler, fakat geçen Cumartesi onlar da birer istifaname hazırlayıp, imzayı basmışlardır. Bu tarihsiz istifanameler -öğrenildiğine göre- şimdi Demirelin cebindedir! Demirel, istediği zaman, bunlardan istediğini yürürlüğe koyuverecektir. Demirel bugünlerde, kırmızı kaplı bir Meclis albümünün sayfalarını pek fazla karıştırmaktadır. Bu albüm ya çalışma masasında durmakta, ya da muhafızı olan polis tarafından, istendiğinde yetiştirilmek üzere, taşınmaktadır. Herhalde, bu albümde aranan tipler en şöhretsiz, en silik ve sonuncu plândaki tiplerdir. Türkiyede politikacılar objektif olarak sınıflandırılsa, ön sıralarda yer alamıyacağını çok iyi bilen Demirel, bu defa da mutlaka, kendisini arka plana atmayacak tipte Bakanlar istemektedir. Ama bütün mesele, bu tiplerle kurulacak yeni bir kabineyi "başarılı revizyon" diye Grupa yutturmaktadır. Geçen defa "büyük başarı" ile kurulan Hükümetin durumu şimdi ortadadır. Bu hususta fikir edinmeyen kalmamıştır. Öyle ki, işadamları bile artık Hükümetin başarısızlığını açıkça söylemekten geri kalmamaktadırlar. Geçen haftanın sonunda Demirelin Washington Restoranda işadamlarına

V. Ali Özkan
Şimşek çeken

verdiği yemekte Ege temsilcisi Şevket Filibeli şöyle demiştir:

"— Hububata politik fiyat veriliyor. Böylece hububat fiyatları gerçek fiyatın üstüne çıkıyor. Bu yüzden de ihraç ürünlerini ekmekten vazgeçen çiftçi, hububat ekiyor. İhracat yükseltilmek isteniyorsa bundan vazgeçilmelidir."

Filibeli bu konuda bir de rapor hazırlandığını söylemiştir.

Saat 17'ye kadar devam eden bu "öğle yemeği"nde işadamları, Demirelin işadamları lehine kaldıracağını vaadettiği bürokrasiden de şiddetle yakınmışlar ve bir tanesi, bu konuda:

"— Eğer tedbir alınmazsa, hiç fark yok: eski tas, eski hamam" demiştir.

İktidarın, altıncı ayda, Kabine değişikliği karışıklığıyla revnak kazanan durumu budur. Bu karışıklığın içinden ancak cesur ve dirayetli bir Başbakan çıkabilir. Demirelde bu cesaret ve dirayetin ne miktarda bulunduğu ise artık belli olmuştur.

Devrim

Tehlike çanları

Geçtiğimiz haftanın sonunda Ankara ve İstanbulda Üniversite gençliğinin -Demirelin ifadesiyle- "bir zabıta vakası" karşısında gösterdiği olağanüstü titizliğe hayret eden sade vatandaşlar, durumun vehametini bilmeyenlerdi. Eğer üç gün sonra Malatya ve Antalyada da Atatürkün heykellerine çekiçlerin ineceğini tahmin edebilecek kadar durumu yakından izlemiş ve tehlikeyi görebilmiş olsalardı, bu protesto hareketlerine kendileri de mutlaka katılırlardı. İzmirde Atatürk heykeline yapılan tecavüzden tam üç gün sonra cereyan eden olaylar, Demireli tekzip ve Üniversite gençliğini teyid ediverdi. Antalya ve Malatyada Atatürk büstlerinin parçalanması, bu zincirleme olayların "bir zabıta vakası" değil, adamakıllı bir irtica hareketinin fiili başlangıcı olduğu gerçeğini gün ışığına çıkardı.

Geçtiğimiz hafta Cumartesi günü İstanbul güneşli bir bahar havası yaşarken, Fen Fakültesi önünde toplanan binlerce Üniversiteli genç, önde bayraklar ve çelenkler olduğu halde, saat 13'de Beyazıta doğru yürüyüşe geçti. Gençler, Fen Fakültesinin Ordu Caddesine bakan kapısının önüne geldiklerinde Toplum Zabıtası Müdürü Yaşar Okçuoğlu tarafından durduruldular. Şaşkın bir halde bulunan Okçuoğlu, gençlere şöyle bağırdı:

"— Sizlere Vali adına hitap ediyorum: Yürüyüşünüz kanunsuzdur, Dağılınız!"

Öğrenciler, Toplum Zabıtası Müdürünün sözlerine aldırmadan, yürüyüşe devam ettiler. Amaçları, bir gün önce İzmirde Atatürk heykeline yapılan tecavüzü tel'in etmekti. Denizlinin Acıpayam ilçesi Sırça köyünden Ahmet Ali Gezgin adında çember sakallı bir rençber, Cuma günü saat 9.45 sıralarında İzmirde, Cumhuriyet alanındaki Atatürk heykelinin kaidesinde önce iki rekât namaz kılmış, sonra elindeki baltayı, besmele çekerek, heykele savurmağa başlamıştı. Etraftan yetişenler tarafından yakalanıp polise teslim edilen Gezgin, heykeli niçin kırmak istediğini ifadesinde şöyle anlatmıştı:

"— Dün gece rüya gördüm. Allah bana İzmirdeki Atatürk heykelini yıkmamı emretti. Atatürk, türk cemiyetini dinden uzaklaştırdı. Müslümanlar heykele tapmazlar. Heykeli onun için yıkmak istedim."

Halkın Peygamberin değil, Atatürkün izinde yürüdüğüne sinirlendiğini söyleyen Atatürk düşmanı, sorgusu yapılarak tevkif edildi.

Gençlik nöbete!

Olay, İstanbul ve Ankarada duyulduktan sonra gençlik ve üniversite teşekkülleri derhal harekete geçtiler. TMGT, TMTF ve Türk Devrim Ocakları yöneticileri, Taksimdeki Atatürk Anıtının önünde olayı protesto etmek amacıyla, nöbet tutulmasını kararlaştırdılar. Teknik Üniversite öğrencileri Anıtın etrafında nöbet tutmaya başladığı sırada, İstanbul Üniversitesine mensup binlerce genç de, ellerinde bayraklar ve Atatürk portreleri olduğu halde, Beyazıttan yola çıktılar. Taksime kadar yürüyecek ve Atatürke olan bağlılıklarını dile getirdikten sonra, kaldıkları yurtlara döneceklerdi.

Fakat gençler, Cağaloğluna geldiklerinde ummadıkları bir engelle karşılaştılar: Polis! Vali Vefa Poy-

Kızılayda Nisan ayında ilk gösteri

"Olur mu böyle olur mu?"

raz, gençlerin yürüyüşe geçtiklerini haber almış ve Emniyet Müdüründen yürüyüşün durdurulmasını ve öğrencilerin dağıtılmasını istemişti. Polis, gençleri dağıtmak için bütün hünerini kullandı, fakat başarı sağlayamayınca, Sirkecide tekrar kafilenin karşısına çıktı. Bu defa da başaramayınca üçüncü teşebbüsünü Eminönü Meydanında yaptı ve Köprüden geçmelerini önlemek için öğrencileri Yeni Cami avlusuna sıkıştırmak istedi. İşte bu yüzdendir ki Üniversiteli gençler, altı yıldanberi ilk defa ve gene bir Nisan günü Polisle karşı karşıya geldiler. Polisin gayretkeşliğiyle birçok öğrenci hırpalandı, bir bayrak yırtıldı ve 28 Nisan 1960 Üniversite olaylarının kahramanlarından Nuri Yazıcı, elindeki Atatürk portresi ile birlikte yakalanarak, Emniyet Müdürlüğüne götürüldü. Nuri Yazıcıdan başka, daha 14 öğrenci de Emniyet Müdürlüğüne götürülerek ifadeleri alındı ve bırakıldı.

Polis, öğrencilerin Köprüden geçmelerine engel olunca, sıra, Taksim Anıtının önünde toplanan gençlerin dağıtılmasına gelmişti. Gençler Anıtın etrafından ayrılmamak için diretince, Birinci Ordu İnzibat Kuvvetlerine mensup yüksek rütbeli bir subayın. müdahalesiyle, öğrencilerin Anıtın önünde nöbet tutmasına izin verildi. Bundan sonra öğrenciler sıra ile Anıtın önünde nöbet tutmağa başladılar.

Ankarada durum

O saatlerde Ankarada da gençlik ve Üniversite teşekkülleri, olayı protesto amacıyla faaliyete geçmişlerdi. Öğrencilerin Zafer Alanındaki Atatürk heykelinin etrafında nöbet tutmağa başladıkları sırada, TMTF yöneticileri, İçişleri Bakanı Faruk Sükanı makamında ziyaret ettiler. Olayı tel'in için Üniversite gençliğinin sabırsızlandığını, bu yüzden kanuni formalitelerin yetişemiyeceğini söyleyen TMTF yöneticilerine Sükan şöyle karşılık verdi:

"— Böyle bir toplantının yapılmasından Federasyona sadece şükran borçlu olurum."

Sükan, bu sözleriyle yöneticileri teşvik ediyor âdeta onlara bir teminat veriyordu. Fakat, görüşme sona erdikten sonra İçişleri Bakanı soluğu Emniyet Müdürlüğünde aldı ve Polis müdürlerini yanına çağırttırdı. Toplantı sabaha kadar sürdü. Sükana göre durum çok kritikti.

Kulağa Küpe

Vecize

Demirel İktidarının "selefin halefi" Doktor İçişleri Bakanı Faruk Sükan işin doğrusunu söylemiş:

"— Atatürk İnkılapları gönlümüzde meşale!"

Tevekkeli değil, yakmaya çalışıyorlar..

Gerçi gençlik haklı olarak titizlik gösteriyordu ama, yapılacak toplantıda olaydan Hükümetin sorumlu tutulması da söz konusu olabilirdi. Altı aydır herhangi bir müspet icraatta bulunamamış bir Hükümet, bir de mitinglerde tenkit edilmeye başlanırsa, bunun sonu nereye varırdı? Sükan, bu sorunun cevabını çok iyi bildiğinden, TMTF yöneticilerine söylediklerini unutmuş görünerek gerekli talimatı verdi. Ertesi gün -Cumartesi- toplantının yapılacağı Zafer Alanının bir köşesinde sessiz sedasız bekleyen bir sivil polis, kendilerine verilen talimatı şöyle açıkladı:

Muzaffer Çağlar
İşte Demirelin polisi!

"— Önce dağılmalarını isteyeceğiz. Dağılmazlarsa teker teker hepsini toplayacağız. Bu iş için İkinci ve Yedinci Şubeye mensup sivil memurlar. Birinci Şube emrine verildiler. Şu gördüğün meydanda hiç yoksa yüze yakın sivil memur var!"

Gerçekten de TMGT -Türkiye Milli Gençlik Teşkilâtı ile TMTF-nun ortaklaşa düzenledikleri toplantının başlamasına daha bir saat varken dikkati çekenler, polis arabalarının içindeki görevlilerle köşebaşlarında bekleşen, pardösülerinin yakaları kalkık, fötr şapkalı kimseler oldu.

Öğrenciler, ellerinde bayraklarla heykelin dört bir yanında nöbet tutarlarken, TMGT ve TMTF yöneticileri de olayı protesto için bir toplantı yapılacağım haber veren bildirileri vatandaşlara dağıtıyorlardı. Bildiri şöyle sona eriyordu: "Aslında Türkiyemizi etkilemek isteyen dış kuvvetlerin oynamak istedikleri oyunların bir görünümü olan bu türlü olaylara son vermek ve Atanın belirttiği gibi, Türkiyenin şeyhler, dervişler ve müritler yatağı olmadığını bir kere daha hatırlatmak ve Cumhuriyetimize yöneltilmiş bu türlü tehlikelere zamanında karşı koyarak, Atatürk Cumhuriyetini Ataya yakışır biçimde korumak için bugün saat 13'de Zafer Meydanında ol!"

Bir ara, içinde TMGT ve TMTF yöneticilerinin bulunduğu bir oto mobil, alanın bir köşesinde bir polis arabasının arkasında durdu. Otomobilin içindekiler, meraklılara bildirileri dağıtıyorlar, başkalarına dağıtmak isteyenlere de birer tomar veriyorlardı. Tomar halindeki bildirileri son alan, küçük bir çocuk oldu. Çocuk, otomobilin yanından 10-15 metre kadar uzaklaşmıştı ki, polis arabasının kapısı açıldı ve arabadan fırlayan açık kahverengi gözlüklü, petrol rengi elbiseli, "M. M." rozeti taşıyan sivil bir polis, çocuğun arkasından koşmağa başladı. Hiçbir şey söylemeden çocuğu kolundan kavradı ve arabanın bulunduğu tarafa doğru sürüklemeye başladı. Arabanın kapısı açıldığında şoförün yanında Emniyet Müdürü Muzaffer Çağların oturduğu görüldü. Sivil polis. Emniyet Müdürüne:

"— Getirdim efendim" dedi.

Çağlar, çocuğu yukardan aşağıya bir süzdükten sonra kalemini çıkardı ve elindeki kâğıda not almağa başladı:

"— Adın ne?"
"— Yıldırım Kökyer.
"— Talebe misin?"
"— Evet. Ankara Kolejinde.."
"— Hangi sınıftasın, numaran?"
"—Orta 2, 1343.."

Çocuk, kimliği tespit edildikten sonra bırakıldı. Emniyet Müdürü, Gürbüz Şimşekten sonra ikinci bir "azılı"yı tespit ederek polis arşivine yeni bir dosya eklemeyi başardığından memnun görünüyordu!

Polis ve Bursa Nutku

Toplantı saati yaklaştıkça heyecan artıyor, resmi polisler halkı alana sokmamağa çalışıyorlardı. Öğrenciler gruplar halinde, marşlar söyleyerek alana geldiklerinde, Emniyet Müdürü telâşını gizleyemedi, otomobilden inerek, elindeki telsizle polis müdürlerinin bulunduğu tarafa gitti ve emirler yağdırmağa başladı. Dikkati çeken husus, polislerin gençlere dağılmaları için ihtarda bulunmamalarıydı. Az sonra, Atatürk Bulvarı üzerinde, otomobil içinden öğrencileri Zafer Anıtına davet edici konuşmalar yapan Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencilerinden Âdem Yavuz, otomobil şoförü Tayyar Gürmanla birlikte yakalanarak Birinci Şubeye götürüldü. Adem Yavuzla şoförü, Birinci Şubede çok sayıda polis karşıladı. Yavuzla Gürmanın ifadelerini almak, o sırada masası başında Adalet Gazetesi okumakla meşgul bir polise kısmet oldu. Polis, öğrenci ile şoförü suçlu, çıkarabilmek için âdeta gayret sarfediyor, hattâ hüküm vermekten de geri kalmıyordu. Birinci Şubenin yeni misafirlerine özel bir itina gösterildiği belliydi. Ne telefon etmelerine, ne de kısa bir süre için gidip gelmelerine izin veriliyordu.

Polis, ifadeleri alındıktan sonra Yavuzla şoför Gürmanı Adliyeye götürdü ve Savcının karşısına çıkardı. Savcı, sanıklara, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununa aykırı davranışta bulunduklarını söyledi ve ne düşündüklerini sordu. Âdem Yavuz, Atatürk heykeline yapılan tecavüzü tel'in etmek için türk gençliğinin bekleyemiyeceğini, Atatürkün bu hususu Bursa Nutkunda açıkça belirttiğini, bu bakımdan görevlerini yerine getirmeğe çalıştıklarını söyledi. Olayların ortamının son aylarda yaratıldığını belirtti. Sorgu tamamlandıktan sonra sanıkların 22 Nisanda Birinci Asliye Ceza Mahkemesinde yargılanacakları bildirildi.

Faruk Sükan
Tarih tekerrür edecek

Yavuzla Gürmanın sorguları yapılırken, Zafer Alanındaki toplantı da sona ermek üzereydi. Öğrenciler birağızdan İstiklâl Marşını söylemişler ve heykele çelenkler koymuşlardı. Bu sırada Polis, büyük bir gayretkeşlikle toplantının uzamasına engel olmağa çalıştı ve maksadın hasıl olduğunu bildirerek, öğrencilerin dağılmasını sağladı. Ne var ki bu sırada, bir öğrencinin -Âdem Yavuz- Birinci Şubeye, oradan da Adliyeye götürüldüğü duyulmuştu. Öğrencilerin dağılmaya başlamalarından memnun görünen Emniyet Müdürü, karakola götürülen öğrenci olup olmadığını soran TMTF yöneticilerine gayet ciddi bir eda ile şu karşılığı verdi:

"— Emin olabilirsiniz ki, hiç bir arkadaşınız Emniyete götürülmedi.."

"Bu, bir zabıta vakasıdır!"

Aynı saatlerde İstanbuldaki hava ise Ankaradakinden farklıydı. Gece arkadaşlarının polis tarafından hayli hırpalandığını haber alan öğrenciler son derse girmediler ve saat 12'den itibaren Üniversite bahçesindeki Atatürk heykelinin etrafında toplanmağa başladılar. Öğrenciler yürüyüşe geçecekleri sırada bir konuşma yapan TMGT Genel Başkanı Alp Kuran, Atatürk heykeline yapılan tecavüzün, bir süredenberi gericilere verilen tâvizlerin ve 27 Mayıs devrimine karşı alınan cephenin bir sonucu olduğunu belirtti, gece polis tarafından tartaklanan Nuri Yazıcının olayı dile getiren şiirini okudu. Sonra da Fen Fakültesine doğru yola çıkıldı.

Yürüyüş, Amerikan Altıncı Filo mensupları için tam bir sürpriz teşkil etti. Gençler yolda, amerikan bahriyelilerini gezdiren otobüse rastlayınca aleyhte gösteriye başladılar ve "Go home!" diye bağırdılar. Bu gösteri, amerikalılara rastlanan her yerde devam etti. Amerikan Haberler Bürosu taşlandı. Bunun üzerine Altıncı Filo mensuplarının izinleri kaldırıldı ve bahriyeliler filoya, dönmek zorunda kaldılar.

Yürüyüş sırasında dikkati çeken bir husus şu oldu: Nedense polis, bu defa zor kullanmıyordu. Sonradan öğrenildi ki Valinin Emniyet Müdürüne verdiği emir değişmiş, öğrencilere sadece ihtar edilmesi istenmiştir. Gençler, Beyazıt Meydanında, 27 Mayıs şehidi Turan E--meksizin vurulduğu yerde saygı duruşunda bulunduktan sonra bira--ızdan "Morrison Süleyman, yolculuk ne zaman?", "Ne Rusya, ne Amerika" diye bağırarak, Taksim Meydanına kadar geldiler ve Anıta çelenk koyduktan sonra dağıldılar.

İstanbul ve Ankara Üniversite gençliği galeyan halindeyken, altı ay içinde kırdığı pot sayılamayacak kadar çok olan AP Hükümetinin başı Demirel, bu potlara bir yenisini eklemekte gecikmedi. Makamında Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Turalı kabul ettikten sonra Cumhurbaşkanını ziyaret eden Demirel, Köşkten ayrılırken, gazetecilerin tecavüz olayı ile ilgili bir sorusuna şöyle cevap verdi:

"— Bu bir zabıta vakasıdır."

Yani olay, Demirele göre basit bir olaydı, önemsenmemesi gerekirdi. Bu memleketin kanunları

vardı. Gereken yapılacaktı.

Aslında olayın önemli tarafı burada düğümlenmektedir. Bir ortaokul öğrencisi ödevinde Leninden bahsettiği zaman bu bir "zabıta vakası" olmamaktadır da, Atatürk heykeline tecavüz edilmesi âdi bir zabıta vakası olmaktadır. Aslına bakılırsa, iktidar partisi AP'de Atatürk ilkelerine aykırı davranıştan dolayı haklarında kovuşturma ve dâva açılmış kimseler bulununca, Başbakanın bu görüşüne bir dereceye kadar hak vermek gerekir.

Hep böyle başlar

Nitekim olaylar, Süleyman Demirelin yüksek görüşlerini destekler mahiyette gelişti.

Haftanın başında Pazartesi günü, Antalyanın Serik ilçesinin Çanakçı köyü ile Malatyaya bağlı Dilek köyü ilkokullarındaki Atatürk büstleri meçhul şahıslar tarafından parçalandı. Bu olayların duyulmasıyla Üniversiteli öğrenciler gene Taksim Anıtı etrafında nöbet tutmaya başladılar. Böylece, Atatürk büst ve heykeline tecavüz rekoru Demirel iktidarı sırasında kırılmış oldu.

Bu olayların baş sorumlusu, muhakkak ki, Başbakan Demireldir. Lâik bir devletin Başbakanı gazetelere vaiz edalı yazılar yazar, makamında namaz kılınmasına göz yumar, gericiliğe prim verirse, heykellere saldırma olaylarına şaşmamak gerekir. İmam sırıtınca, cemaat elbette ki kahkaha atacaktır. DP iktidara geldiği yıllarda da bunun örnekleri görülmüş, çeşitli yerlerde gericiler, aynı gerekçe ile Atatürk heykellerine saldırmışlardır.

Bugün gençlik ve ilerici güçler Hükümetin karşısına dikilmiş vaziyettedir. Demirel bunu bildiğinden, ilerici güçleri bölme veya çeşitli tehditlerle sindirme çabası içindedir. Haftanın başındaki Pazar günü İzmirde yapılan "Komünizmi ve gafleti tel'in mitingi" bunun en tipik bir örneğidir. Atatürkçü gençliğin protesto mitinglerine karşılık olarak, AP Hükümetinin desteğiyle yapılan ve hattâ AP'li Bakanların bizzat katıldıkları bu miting, İstanbulda düzenlenen "Komünizmi tel'in mitingi"nden daha da seviyesiz olmuştur. AP beslemesi dernekler, kuruluşlar ve Egenin muhtelif köy ve şehirlerinden derlenmiş çember sakallı Atatürk düşmanları, kuran kursu talebeleri, İmam-hatipliler, "komünizmi tel'in" adı altında Atatürke, Atatürk ilkelerine, devrimlere, 27 Mayısın ruhuna, aydınlara, ilericilere, üniversite öğrenci kuruluşlarına vermiş veriştirmişlerdir. Mitinge katılanların çoğunluğunu çember sakallı irtica unsurlarının teşkil etmesi, memleketin nasıl bir tehlike içine atılmak istendiğini apaçık göstermektedir.

Muhalif basına karşı girişilen sindirme politikasıyla birlikte şimdi sıra Üniversite gençliğine gelmiştir. Besleme öğrenci kuruluşlarının tesirli olamıyacağı kanaatine varan Demirel, önündeki engelleri kaldırabilmek için tehlikeli bir yola sapmış bulunmaktadır. Geçtiğimiz hafta içinde Ankara Basın Savcılığı, 13 derneğin feshedilmesi ve yöneticilerinin cezalandırılması için dâva açmıştır. Bu dernekler, TMTF, 27 Mayıs Fikir Klübü Ankara Şubesi, TÖDMF, Siyasal Bilgiler Fakültesi Toplumcular Derneği, Siyasal Bilgiler Fikir Klübü, Siyasal Bilgiler Barış Derneği, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fikir Klübü, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Fikir Klübü, Türkiye Turizm ve Folklor Derneği, Hacı Bektaş Kültür Yardım Derneği, Yüksek Öğrenim Gençliği Atatürkçüler Derneği, İkinci Kuvayı Milliye Derneği, -bir sizden, bir bizden kabilinden-, Türkiye Kimsesizlere Yardım Derneğidir.

Turgut Gülez
Kimden yana ki?

Bu derneklerden bazılarının politikaya karıştıkları, bazılarının da dini politikaya âlet ettikleri ileri sürülmektedir. Demirelin, dikensiz gül bahçesine sahip olabilmek için başvurduğu çare, şimdilik budur. Ancak, bunun tehlikesi kısa bir süre sonra anlaşılacaktır.

Petrol

Amerikadan geliyorum!

Güleç yüzlü zat, füme rengi ceketinin yakalarına konan sigara küllerini memnun bir eda ile üfledi ve masasının üzerinden eğilerek:

"— Ben, bana verilen emri yaparım" dedi ve anlatmağa başladı.

Güleç yüzlü zata göre, petrol meselesi politikaya karıştırılmamalıydı. O, meselenin katı ideolojilerle halledileceğine inanmıyordu. Yabancı şirketlerde çalışanlar da kendisinin arkadaşlarıydılar. Pipe-line'dan yabancı şirketler de yararlanacaktı. Türkiyenin katı ham petrolünü denize akıtmak için buna mecburiyet vardı. Yabancı petrol şirketlerinin petrol bulup da çıkarmadıkları doğru değildi. Kendisi buna inanmıyordu. Böyle olsa, Petrol Dairesi yakalarına yapışırdı!

Yakınlarına "kumandan" diye hitap eden bu konuşkan ve hareketli genç adam, -kendisinin çok kullandığı deyimle-, "Demirel gibi Atatürk neslinden", 1925 Bolu doğumlu, Dr. İhsan Topaloğlunun yerine TPAO Genel Müdürlüğüne getirilen Turgut Gülez idi. Gülez, 1945 yılında Galatasaray Lisesini bitirmiş, Teksas Üniversitesinde petrol mühendisliği öğrenimi yaptıktan sonra 1951'de Venezüella, Kolombiya ve Peruda amerikan petrol şirketlerinde çalışmıştır. 1955'de Türkiyeye dönmüş, iki yıl kadar Maden Tetkik Arama Enstitüsünde ve TPAO'da çalıştıktan sonra, yine petrol işletmeciliği üzerinde incelemelerde bulunmak üzere, tekrar Venezuellaya, amerikan şirketlerine gitmiştir. Ancak 27 Mayıstan sonra Türkiyeye dönmüş, TPAO Alımsatım ve Tevzi Grupu Başkanlığına getirilmiştir.

TPAO Genel Müdürlüğü görevine başladığı sırada kendisine, ame-

rikalı uzmana hazırlattırılan meşhur Petrol Kanununda değişiklik yapılması için Topaloğlunun izlediği mücadeleye devam edip etmiyeceği sorulduğu zaman:

"— Meseleyi iyi takip edemedim. İnceleyeceğim. Ben bu işlere girmek istemem. Fakat gireceğiz tabii... Türkiye, petrol meselesinde ölüm - kalım noktasına gelmiş değildir. Amerikan şirketleri Venezuellaya yılda 1 milyar dolar kazandırıyor. İspanya ise turizmden milyarlar kazanıyor. Biz de oturmuş, petrol diye biribirimizi yiyoruz" diyen Gülez, geçtiğimiz hafta içinde verdiği demeçlerle petrol meselesini tekrar günün konusu haline getirdi. Daha doğrusu, konu, Ulus Gazetesi fıkra yazarı Fikret Ekincinin gayreti sonucu gün ışığına çıktı. Gazetedeki köşesinde Pipe-line konusunu ele alan Ekinci birgün, TPAO yeni Genel Müdürü Turgut Gülez tarafından telefonda arandı. Gülez, Ekinciye:

"— Buyurun, hem beraber yemek yer, hem de bu konuyu konuşuruz" dedi.

Ekincinin cevabı şu oldu:

"— Siz buyurun.."

Gülez daveti kabul etti ve yanında, kimliği bilinmeyen bir vatandaşla, Bulvar Palasta, Ekinciye yemeğe geldi. Ancak Gülez, yemekten hiç de memnun bir yüzle ayrılmadı.

TPAO'nun başına getirildiği gündenberi, şaşılacak bir tutumla, TPAO Genel Müdürlüğünün işleriyle uğraşacağı yerde, "Koka - Kolacılık günleri"nin hatıralarını yaşamağa çalışan ve Türkiyenin petrol meselesini bir tarafa bırakıp, yerli ve yabancı özel sektör çevrelerinin çok hoşlandıkları tâbirle, "sermaye piyasasının havariliği" rolünü oynamağa başlıyan Gülez, geçtiğimiz hafta içinde, pipe-line'ın özel sektöre satışa çıkarılacağını, yakında bu yolda karar alınacağını açıklayıverdi.

Petrol konusunda biraz kitap karıştırmış, konuya şöyle bir göz atmış herkes bilir ki, bir ülkede petrol üzerinde egemenlik sağlamanın başlıca yolu, rafineri ve pipeline alanında üstünlük kurmaktır. 1957 -1961 yılları arasında İtalyanın petrol savaşını sürdüren, bu yüzden birçok batılı dergi ve gazetelerde "Despot", "Devlet içinde devlet kuran adam", "Rus politikasının âleti" gibi sözlerle tanıtılan,

İhsan Topaloğlu
Doğru söyleyeni...

ENİ'nin ünlü genel müdürü Enrico Mattei'nin de üç hedefi vardı: Başlangıçta Sovyetlerden ucuz ham petrol almak, daha sonra İran ve Libyada bizzat petrol bulmak, milli rafineri kurmak ve petrolü kendi imkânlarıyla sevketmek...

Batılı petrol şirketlerinin dev tröstüne karşı ilk mücadeleyi kazanan, tröstün "yasa"larını kıran Mattei, uçağı havada infilâk ederek, ölüvermiştir. Ancak tröstler, Mattei'nin ölümüne kadar partiyi kaybetmişler, petrollerine göz diktikleri veya pazar olarak ellerinde tutmak istedikleri ülkelerde bu defa daha ince -halkın da hoşuna gidecek sloganlarla yürütülen- politikalar izlemek zorunda kalmışlardır.

Türkiyede oynanan oyun

Türkiyede petrol üretiminin yüzde 97'si Doğu Anadoluda Beşinci Petrol Bölgesinden yapılmaktadır. Ham petrolün işlenmesi, petrol ürünlerinin elde edilmesi, rafineri işlemi deniz kıyılarında yapılmakta, ancak, Doğu Anadolunun ihtiyaçları da düşünülerek, Türkiyenin ilk rafinerisi petrol bölgesinde bulunmaktadır. Batman Rafinerisi başlangıçta, şimdikinin yarısı kadar bir kapasiteyle uzun yıllar çalışmış, daha sonraları 700 bin tonluk üretim kapasitesine çıkarılmıştır. Ne var ki, Beşinci Bölgenin ham petrol kapasitesi 1965 yılında 1 milyon 455 bin tonu bulmuştur. Yapılan gözlemler, bu üretimin rahatça artabileceğini, ancak taşıma imkânlarının ekonomik olmayışı yüzünden şimdi bir bekleme devresinde bulunulduğunu göstermektedir.

TPAO, yıllarca önce bu durumu düşünmüş, yabancı petrol şirketlerinden daha atik davranarak, denizle petrol bölgesi arasında bir bağlantı kurmayı tasarlamış, ortaya böylece Batman - İskenderun arası pipe-line projesi çıkmıştır. Projenin dış kaynaklardan finansmanı söz konusu olacağı için batılı ülkeler ve kuruluşlarla temasa geçilmek istenmiştir. İçerde, bu projeye karşı koyan yabancı petrol şirketlerine paralel olarak, dış yardım çevreleri de karşı koymuşlar ve projenin finansmanından kaçınmışlardır.

Geçen zaman içinde, direnmelerine rağmen proje -Demirelin "yetersiz" dediği- Plâncıların desteğiyle kabul edilmiştir. İki yıla yakın bir zamandanberi dış finansman kaynağı beklendiği halde, -beklenen sadece yüzde 20-30 arasında, döviz şeklinde finansman yardımıydı- dışardan ses-seda gelmeyince, TPAO'nun eski Genel Müdürü Topaloğlu ve arkadaşlarının görüşüne uygun olarak, projenin kendi imkânlarımızla yapılıp yapılamıyacağı üzerinde durulmuş, Maliye Bakanlığının uyanık uzmanları "Bu iş için hazırız" diyince, pipe-line'ın 300 milyon liraya yapılabileceği tespit edilmiştir.

Bütün bu çalışmalar ve heyecanlı günler sırasında, önce projeye karşı koyan yabancı petrol şirketleri, trenin kaçmakta olduğunu görünce, projeye ortak olmak istemişlerdir. Ancak bu, gerçekleşmemiştir. -Şimdiki Genel Müdür o sıralarda koka-kolacılık yapıyordu- Bunun üzerine Dünya Bankasından gelen heyetlerin bu konuya özel bir ilgi gösterdikleri görülmüştür: "TPAO bu işi gerçekleştirirse, acaba yabancı petrol şirketlerinin ham petrolünü ton başına kaç lira fiyatla taşıyacaktır?" Ne var ki, Topaloğlunun dediği gibi, Dünya Bankasının bu merakı da eski TPAO yöneticileri tarafından pek memnuniyetle karşılanmamıştır.

Petrol Kanununun değiştirilmesi gerektiğini, bu işlemin bir "gasp" olmadığını söyleyen, ithal malı ham petrolde indirim mücadelesini birçok çevreye gönülsüz de olsa kabul

ettiren ve pipe-Iine işini dönülemeyecek bir mihraka sokan Topaloğlu ve Özer Derbil, "milliyetçi", "halk çocuğu" olduğunu söyleyip duran Mehmet Turgutla Demirel tarafından görevlerinden alınmışlardır. Yerlerine ise,"sermaye piyasası fahri uzmanı" Gülez ile Yakup Neyaptı -Petrol Ofis Genel Müdür Yardımcılığına- getirilmişlerdir. Ortada, Neyaptının ne yaptığını gösteren herhangi bir belirti mevcut değildir. Fakat Gülezin, fahri uzmanlığa başladığındanberi yaptıkları bilinmektedir.

Halkı sömürme formülü

Bunlardan biri olan ve iyi bir maliyeci olarak tanınan, eski Devlet Plânlama Teşkilâtı maliye uzmanı Arslan Başer Kafaoğlu, -TPAO'da iktisat müşaviri olarak çalışmaktayken Gülez tarafından işine son verilmiştir-, 9 Nisan tarihli Milliyette çıkan yazısında endişelerini şöyle belirtmektedir:

"Demir boru hattı 330 milyona çıkacaktır. Bunun 180 milyon lirası harcanmış, kalan 150 milyon yüzde 7 faizle Devlet Yatırım Bankasından sağlanmıştır. Boru hattı ile yılda 3,5 milyon ton ham petrol denize aktarılacaktır. Ton başına 30-40 lira bir nakliye tarifesi için Petrol Kanunu elverişlidir. Bu takdirde amortisman ve kâr olarak 90-125 milyon liralık bir fon TPAO'na kalacaktır. Taşınacak petrolün yüzde 801 yabancı şirketlere ait olacağından, bu fonlar onların TPAO'na karşı rekabet gücünü azaltacaktır. İlerde genişleyecek olan milli petrol yatırımları için pipe-line hattı kesintisiz ve güvenli bir gelir kaynağı olacaktır. Yukardaki verilere bakılınca tesise özel teşebbüsün ortak edilmesinin gerekçesini anlamaya imkân yoktur."

Bu kararın, belki de, Devlet Yatırım Bankasından sağlanan yüzde 7 faizli paradan kurtulmak için alındığını söyleyen Kafaoğlu, bu meselede halk teşebbüsü diye takdim edilen özel teşebbüsün Türkiyedeki sermaye piyasası faiz oranından daha düşük -yüzde 15 - 18- kârla hisse senetlerini satın almıyacağına işaret etmekte, "yüzde 7 faiz vermeyelim derlen, kendilerine 'halk' denilen özel teşebbüse yüzde 15 kâr verilecektir" demektedir. Yapılan hesaplara göre, pipe-Iine şirketi 30-50 milyon lira kârı TPAO yerine özel sektöre vermekle kalmayacak, bağımsız olarak kurulacak şirketin amortisman fonları da dışarda kalacağından, milli petrol şirketinin gerçek kaybı yılda 60-80 milyon lirayı bulacaktır.

Senetleri kim yapar?

Bir başka mesele ise, İhsan Topaloğlunun da belirttiği gibi, şirket sermayesine katılacak özel sektörün katlanacağı "mihnet"le ne oranda "nimet"e kavuşacağı meselesidir. Türkiyede bu çeşit "49+51" ortaklıklarında, genel olarak işletmenin sermayesi düşük tutularak, nazenin sektörün arzusu kabartılır. Bu hesaba göre, pipe-line şirketinin 350 milyona varacağı kabul edilen sermâyesi ortaklık şartnamesinde düşük tutulur ve meselâ 100 milyon lira kabul edilirse, özel sektörün 49 milyon lira ile 350 milyonluk şirkete ortak olması mümkün olacaktır! Hattâ ilk yıl bunun da dörtte birini yatırmak yeter sayılacağından, özel sektörün, 350 milyonluk yatırımın daha ilk yıl sağlıyacağı 30 milyon liralık taşıma ücretleri hasılatından 14 milyon liradan fazla kârı alabilmesi için sadece 12 milyon 250 bin lira yatırması yetmektedir! Böylece daha ilk yılın kârı bile konulan parayı karşılamaya, hattâ geçmeye başlıyacağından, tezgâhlanmak istenen ve arkasında şimdiden iki bankanın koşuştuğu görülen iş, tam bir "tatlı kâr" olacaktır.

Ayrıca, eski Genel Müdür Topaloğlunun belirttiği bir başka tehlike daha vardır. Bu, çıkarılacak hisse senetlerini, fiiliyatta halk yerine Mobil, Shell, BP gibi yabancı petrol şirketlerinin ele geçirmeleridir. Dr. Topaloğlu bunu şöyle açıklamaktadır:

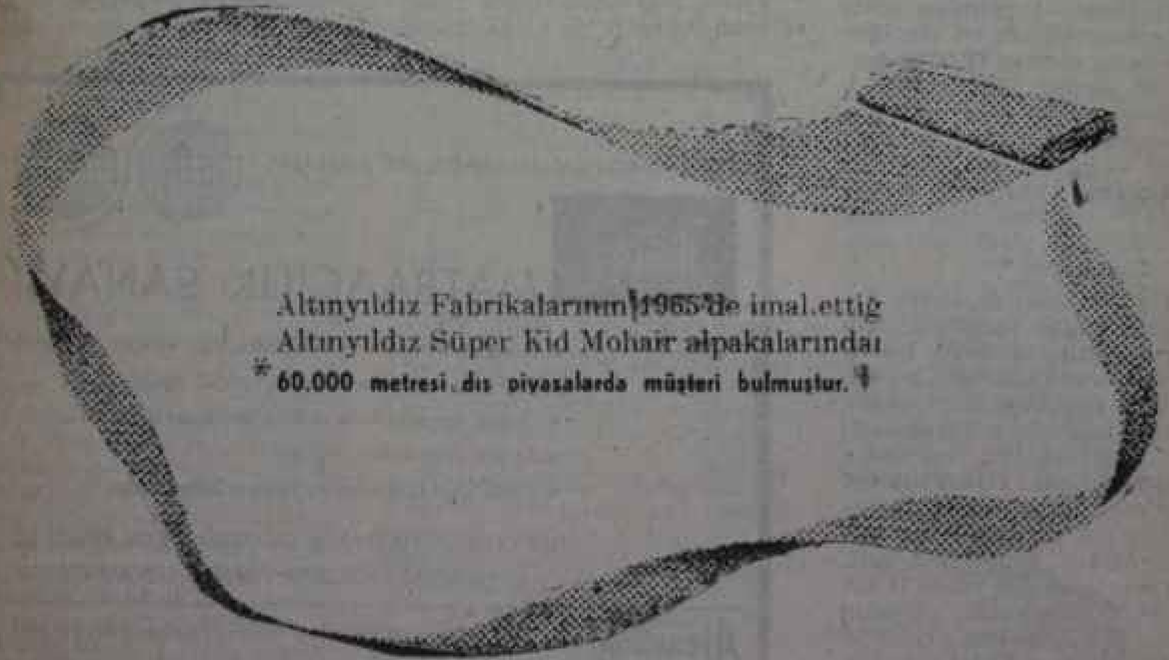
"— Dağıtılacak kâr oranı bu derece yüksek olmazsa, tıpkı Ereğli Demir - Çelik hisse senetlerinde ve bazı işletmelerin senetlerinde olduğu gibi bu şirketin hisse senetleri de küçük tasarruf sahipleri tarafından alınmıyacaktır. Buna rağmen hisse senetlerini alanlar olursa, bunların da çok dikkatle izlenmesi gerekecektir. Çünkü piyasadaki fiilî faiz oranının altındaki kâra rıza gösterenlerin muhakkak bazı çevrelerle bir ilişkisi olacaktır. Ticaret hayatının günlük pratiğinde çok rastlanan bu iş ise, bizim zamanımızda pipe-line'a ortak olmak isteyen yabancı petrol şirketlerinin dolaylı yoldan aynı etkileri sağlıya bilmelerine yarayacak tehlikeler yaratacaktır."

Pipe-line konusunda yakın günlerde alınacak kararın mahiyeti sadece yeni Genel Müdürün değil, AP'-nin de tutumunu somut olarak ortaya koyacaktır. İstenen odur ki, Arslan Başer Kafaoğlunun yazısında sözünü ettiği, Rockefeller'in "Irmağın döküldüğü yer, kaynağından önemlidir" sözü, pipe-line örneğinde yabancı petrol şirketlerinin yararına değil, Türkiyenin yararına değerlendirilmiş olsun.

Altınyıldız

AVRUPADA ARANAN
YERLİ KUMASLAR

Vietnam

Yanlış hesap..

Birleşik Amerika, şimdiye kadar, Vietnamdaki çekişmeyi hep kuvvet yolundan kazanacağını sanıyordu. Oysa, geride bıraktığımız iki hafta içinde olup bitenler, amerikan yöneticilerinin bu düşüncesini belki yıllardır ilk defa olmak üzere kökünden sarsmıştır. Artık, Washington'da, Vietnam savaşını sona erdirmek için bu ülkeye kaç tümen amerikan askeri daha yollamak gerektiği tartışılmıyor. Bugün aranılan, görünüşü kurtaracak bir "geri çekilme" yoludur. Gerçi yıllar yılıdır izledikleri yanlış politikanın kendilerini sürüklediği bataklığı hâlâ görmezlikten gelmeye çalışan amerikan yöneticileri bunu açıkca itiraf etmekten kaçınmaktadırlar ama, bütün belirtiler, gerçeğin nihayet onların, kafalarına da dank ettiğini göstermektedir.

Amerikan yöneticileri, Vietnam savaşını kuvvet yoluyla kazanacaklarını düşünürken, iki şey üzerinde fazla kafa yormamışlardır. Bunların birincisi, Vietnam savaşının niteliğidir. Washington'a göre, Vietnam savaşı, bundan önce dünyanın bazı yerlerinde görülenlere benzeyen, bir komünist - milliyetçi savaşıdır. Yani, Vietnamda Kuzeyden Güneye sızmak isteyen komünistler vardır ve güneyliler de bu sızmayı önlemek için silaha sarılmışlardır. Eğer Birleşik Amerika Kuzeyden gelen bu komünist saldırısı karşısında Güneyin yanında yer alırsa, Güneyde kuvvetli bir ordu kurar ve bu orduyu kendi savaş gücüyle desteklerse, Vietnam savaşı er-geç Kuzeyin yenilgisiyle bitecektir.

Üzerinde fazla ince elenip sık dokunmayan ikinci nokta da, bugünkü şartlar altında Saygonda istikrarlı ve kuvvetli bir hükümet kurulup kurulamayacağıdır. Böyle bir hükümet kurulmadan, Vietnam anlaşmazlığı silâh zoruyla çözülemez. Saygonda öyle bir hükümet kurulmalıdır ki, bu hükümet, güneylilere bugünkü savaşın lüzumunu anlatabilsin, köylüyü Vietkonga karşı silâha sarılmaya, hiç değilse onunla işbirliği yapmamağa razı edebilsin, kentliyi de ne kadar süreceği bilinmeyen bir savaşın sıkıntılarına tahammülle katlanmak gereğine inandırabilsin. Amerikalı yöneticiler Diemin alaşağı edilmesine, onun yerine geleceklerin bu konuda daha başarılı olacaklarını düşünerek, göz yummuşlardı. Fakat Diemden sonra Saygonda bir türlü siyasal düzenin geri gelmediğini görünce, orduda en kuvvetli kumandan olarak beliren General Ky'nin politika alanında da en kuvvetli lider olacağını sanmışlardır. Daha doğrusu öyle sanmak istemişlerdir.

.. Bağdattan döner

İşte, geride bıraktığımız iki hafta içinde olup bitenler, amerikalı yöneticilere, üzerinde fazla kafa yormadan varılan kanıların insana nasıl oyunlar ettiğini bütün açıklığıyla gösterivermiştir. Başkan Johnson'un Vietnamda kurduğu iskambilden kalelerin yıkılması, herhalde, Washington için hiç de içaçıcı bir olay değildir.

Vietnamdaki iskambilden kaleleri yıkan ilk olay, Saygonlu budistlerin ve öğrencilerin General Ky hükümetine karşı açtıkları isyan bayrağıdır. Pilot bozması Vietnam Başbakanı; ayaklanmayı ancak, Saygonlu budistlere bu yılın sonuna kadar genel seçimlere gitmek ve bu seçimleri hazırlamak için de bir temsilciler meclisi toplamak sözünü vererek bastırabilmiştir. Bu olay Birleşik Amerikanın üç bakımdan hoşuna gitmemiştir. Bir kere, Washington'a göre, Vietnamda seçimlerin en erken gelecek yıl, daha doğrusu savaş durumu düzeldikten sonra yapılması düşünülebilir: Çünkü, bundan önce yapılacak seçimlerin işbaşına kimleri getireceği hiç belli olamaz. İkincisi, General Ky budistlere istedikleri tavizi vermekle otoritesini önemli biçimde kaybetmiştir. İlk isteklerinin kabul edildiğini gören budistler, bundan sonra, ortaya daha başka isteklerle de çıkabilirler. Meselâ savaşın durdurulmasını, amerikan askerlerinin Vietnam topraklarından çekilmesini ve Vietnamlılar arasında anlaşmazlıkların görüşme masası başında çözülmesini isteyebilirler. Nihayet, üçüncü olarak, budistlerin uzun bir sessizlikten sonra yeniden harekete geçmeleri, üstelik bunun sonunda bazı tavizler de almaları, Washington'a, General Ky gibi en kuvvetli sanılan bir liderin

bile Diemi devirenlerin desteği olmadan iktidarda kalamayacağını göstermiştir ki bu da Ky yönetimine bağlanan ümitleri suya düşürmüştür.

Ancak Vietnam olayları bu kadarla kalmamış, aradan çok geçmeden, budist ve öğrenci ayaklanmaları en önemli amerikan üslerini çevreleyen eyaletlere, bu arada Dananga da atlamıştır. Danang ayaklanması o kadar çabuk çıkmış ve gelişmiştir ki, şehrin Belediye Başkanı, Saygonda seçim yoluyla işbaşına gelecek bir hükümet kurulmadıkça, başkentin otoritesini tanımayacağını açıklamıştır. Belediye Başkanına şehirde bulunan güvenlik kuvvetleri de katılmışlardır. Bunun üzerine General Ky, Danangın komünist ellere geçtiğini ilân etmiş ve şehri "kurtarmak" üzere, yanına önemli sayıda kuvvet alarak yola çıkmıştır. Fakat ateşli General, Dananga gelince, hem söylediği sözlerden dolayı özür dileyerek, hem de, şehri kurtarmak şöyle dursun, kendi paçasını kurtarabilmek için kimsenin kılına bile dokunmayarak, geldiği gibi Saygona dönmek zorunda kalmıştır.

Her derdin çaresi olur, ancak..

Saygona döner dönmez, General Ky'nin ilk işi, bir siyasî liderler konferansı toplamak olmuştur. Fakat, budist liderler, seçimleri hazırlamak ve bir anayasa taslağı kaleme almakla görevlendirilecek bu konferansı da boykot etmiş bulunmaktadırlar. Budistlerin katılmadığı sürece, bu konferans çalışmalarının ne kadar başarılı olacağı bilinemez.

Geçen haftalar içinde Vietnamda olup bitenleri, amerikan yöneticileri büyük bir şaşkınlık ve hayal kırıklığıyla seyretmişlerdir. Danang olayları, Ky hükümetinin gün - lerinin de sayılı olduğunu ve Saygonda yeni bir hükümet buhranının belireceğini açıkça ortaya koymuştur. Birleşik Amerika, sonunun nereye varacağını bilmediği için, böyle bir buhrandan çok çekinmektedir. İşin daha da kötüsü, Vietnamda General Ky ile birlikte Amerikanın itibarı da çok sarsılmıştır. Aslında, Birleşik Amerikanın Vietnamda zaten büyük bir itibarı yoktu. Vietnam halkının çoğu, amerikalılara, kardeşler arasındaki anlaşmayı geciktiren insanlar olarak bakmışlardır. Washington'un General Ky'nin arkasına koyduğu destek, eğer geride biraz itibarı kalmışsa, şimdi onun da sarsılmasına yol açmıştır. Budistler, Birleşik Amerikayı artık bir de istemedikleri bir yönetimi zorla işbaşında tutan kuvvet olarak görmeye başlamışlardır. Nitekim gerek Saygonda, gerekse Danangdaki gösterilerde başlıca hedef, ülkedeki amerikan varlığı olmuştur.

Amerikan yöneticilerinin General Ky'nin başına gelenler karşısında duydukları şaşkınlık, Saygonda kuvvetli bir hükümet kurulabileceği yolundaki yanlış düşünceleri yüzündendir. Eğer böyle bir hayale kapılmasalardı, geçen iki hafta içinde olup bitenleri hayretle seyretmezlerdi. Akıttıkları su gibi paraya, yığdıkları büyük kuvvetlere rağmen Vietnam savaşının hergün biraz daha kötüye gittiğini görmeleri ise, bu savaşın niteliğinde de yanıldıkları içindir. Bu savaş basit bir komünist sızması yüzünden çıkmış değildir. Bu, kanlı bir kurtuluş mücadelesi sonunda imzalanan Cenevre anlaşmalarına rağmen millî bütünlüğüne kavuşamamış bir halkın bu bütünlüğü sağlamak için verdiği savaştır. Haydi Vietkong komünist kuklasıdır; ama, ya Saygonda kurulan her hükümete karşı cephe alan budist liderler ve onların peşinde gidenler de mi komünist kuklasıdır? Eğer Vietnamda bu kadar çok komünist varsa, ülke zaten onların eline geçmiş demektir ki, o zaman Birleşik Amerika için yenilgiyi kabul etmekten başka çare yoktur. Fakat bütün tarafsız gözlemciler, Ky'ye karşı ayaklananların komünist değil, Vietnam milliyetçileri olduğu noktasında birleşmektedirler. Birleşik Amerika için talihsizlik şuradadır ki, Vietnama burnunu bu kadar akılsızca ve bu kadar fazla soktuğu için, şimdi komünistler gibi milliyetçilerin de amacı, ilk iş olarak, amerikalıları Vietnamdan çıkarmak olmuştur.

Sakat politikanın günahı

Birleşik Amerika, işine geldiği zaman, milletlerin kendi geleceklerini kararlaştırma (self - determinasyon) hakkına sarılmakta, anlaşmazlıkların bu ilkeye göre çözümlenmesini istemektedir. Fakat Vietnam gibi aynı kandan gelen, aynı dili konuşan, aynı geçmişe sahip iki ülkenin birleşmesi söz konusu olunca, bu hakkı tanımaktan dikkatle kaçınmaktadır. Hattâ o kadar dikkatle kaçınmaktadır ki, genel seçimlerle işbaşına gelecek bir yönetimin Kuzeyle görüşmeye oturmasından korkarak, Güneyde halkın çoğunluğunu temsil eden bir iktidarın kurulmasına bile razı olamamaktadır. Eğer Birleşik Amerika Asyada komünizmi durdurmak için yanlış bir yer seçtiyse, bunun günahını Vietnam halkı mı çekecektir?

Birleşik Amerikanın Vietnam savaşına doğru teşhis koyması için zaman gelmiştir, hattâ geçmektedir.

Tüli'den haberler

Sokağa dökülenler

Halk yeniliğe, değişikliğe susamış. Son günlerde bütün Başkent, "sokak"ta. Her gece birçok grup, Bizim Sokakta buluşuyor. Dışişlerinden Rahmi Gümrükçüoğlu da Moskovaya gitmeden önce dostlar rına bu "sokak"ta veda etti. Tuna ve Ertuğrul Köprülü burada, Evin ve Feyyaz Maraşlılarla birlikte çok tatlı saatler geçirdiler. Başkentli kızlara kompleks veren kafkaslı balerinlerle gürcü delikanlılar da temsilden sonra Bizim Sokağa gelince, burası iyice şenlendi. Devlet Operasından Hilmi Girginkoç aryalar söyledi. Aktör Nihat Akçan, nişanlısı Sema Aybars ve arkadaşlarına nefis balık çorbaları yaptı. Metin Ersoy şarkılar söyledi. Eski ve yeni danslar birbirine karıştı. Anlayacağınız, Başkentte politikayla birlikte sosyete de sokağa döküldü artık.

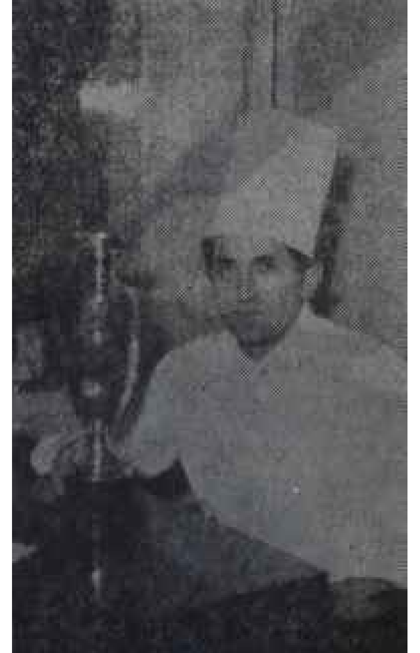
Hey balam!

Son günlerde Ankarada kafkas, gürcü, azerî havasından geçilmiyor. Geçtiğimiz hafta, Selim Sırrı Tarcan spor salonu, Kafkas Balesi sebebiyle, her gece doldu, taştı. Hâlâ herkes, bu baleden bahsediyor. Gerçekten de, gürcü kızların elleri, uzun örgüleri, pistte kayar gibi yürüyüşleri unutulacak gibi değil.

Bu spor salonu, bu arada bazı politik olaylara da sahne oldu. CHP Genel Başkanı İnönüye yapılan sevgi gösterisi, AP'li politikacıların uykusunu kaçıracak nitelikteydi.

Baleden sonra da Azerbeycanın ünlü ses sanatçısı **Raşit Baybutofun** konserleri başladı. İlk konser, Çocuk Dostları Derneği yararınaydı. Konser Salonu unutulmaz gecelerinden birini yaşadı. Dünyaca tanınmış bir sanatçı olan Raşit Baybutof, Ankara için bestelediği bir "Selâm" şarkısıyla konserine başladı, herkesi coşturdu. Ankarada oturan azerîlerin sayısı da galiba hayli kabarık. Zira, Baybutof söylerken tempo tutuluyor, herkes birlik

EFES OTELİ — Bahar ayları İzmirin mevsimidir. İzmir bu yıl, misafirlerini ağırlamaya Kurban Bayramında başladı. İstanbul ve Ankaradan kalabalık gruplar Egenin en gösterişli oteli Efesi koridorlarına varıncaya kadar doldurdular ve otel idaresi ayrı yatakhaneler icat etmek sorunda kaldı.

Efes, bir özelliğiyle dikkati çekiyor: İdaresi tamamile türklerin elinde. Bu haliyle Hiltondan hiç bir eksiğinin bulunmaması, hattâ bazı hususlarda -meselâ yemekleri itibariyle- ondan çok üstün olması otelin türk müşterileri için ayrıca bir İftihar vesilesi de oluyor. Bilhassa Nisandan itibaren havuz kısmının da açılmış olması bu türk oteline çok şey kazandırmaktadır. Yukardaki resimde Efes Oteli ve onun mutfağını idare eden meşhur ahçıbaşı İlyas Ertürk, Londrada girdiği yemek müsabakasında kazandığı büyük kupayla görülmektedir.

te söylüyordu. Dinleyiciler arasında Yakup Kadri Karaosmanoğlu ve eşi de vardı. Leman Karaosmanoğlu artık hayatından memnun görünüyor. Bn. Karasapan ile neşeli neşeli konuşuyordu. Bir yanında da Vedat Refioğlu oturuyordu. Yakup Kadri Karaosmanoğlunu görenler, birbirlerine, "Acaba AP'den senatör olacak mı?" diye soruyorlardı. Galiba ramak kalmış!

Bonjour Tristesse!

Ressam Fadime Baltacıoğlu, geçtiğimiz hafta, Halkevleri Genel Merkezinde bir resim sergisi açtı. Sergi, AP'li Bakanlar tarafından çok ilgi gördü. Güzel ressam ile birlikte çekilen poz poz resimleri gazetelerde arz-ı endam ettiler.

Genç ressamın ilgi uyandıran tablolarından biri "Hüzünlü Kadınlar" adını taşıyordu. Bu tablonun önünde bir buket verilirken ortaya çıkan canlı tabloya, da seyirciler "Bonjour Tristesse" adını koydular. Sonra da sergiyi bırakıp ressamı seyretmeğe koyuldular.

Eh, yavaş yavaş..

İktidarlarının ilk günlerinde tiyatrolarda, operalarda hiç görünmeyen AP'li politikacıların sanat sevgileri yavaş yavaş gelişiyor gibi. Başbakan Demirel "Kireçli Bahçe"nin dışına çıkamadı ama, öteki Bakanlar operalarda sık sık görünüyorlar. Geçirdiğimiz hafta Suna Koradın söylediği Traviata operasında da AP'li Bakanlardan büyük bir grup vardı. İçişleri Bakanı Faruk Sükan, Devlet Bakanı Cihat Bil gehan, Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil, eski Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral İrfan Tansel ve eşiyle Operanın politik bir görünüşü vardı. Faruk Sükan ve Cihat Bilgehan, Demirel Kabinesinin değişmez Bakanlarından sayılıyorlar. Koltuklarında rahat oturdukları için operada da rahat görünüyorlardı. Fakat öteki Bakanlar biraz rahatsızlar. Operaya, tiyatroya gidecek vakit bulamıyor, evlerde, Bakanlık oyununun son perdesini bekliyorlar. Bakalım, imzasız istifa mektupları ne sonuç verecek. "Happy End" mi, yoksa dram mı!..

Ultra - modern nikâh

İstanbul sosyetesi yeni bir evliliği kutlamağa hazırlanıyor. Ömer Tektaş ile Ferhunde ve Natuk Birkanın kızları Ayşe Birkan evleniyorlar. Gençler, İstanbulun güzel dekorundan hoşlanmamışlar. Cenevrede nikâhlanacaklarmış. "Bu da nesi?" demeyin. İstanbulda evlenseler bütün dostları, akrabaları çağırmak gerekecek, klâsik bir tören yapılacak. Halbuki onlar modern, hattâ ultra-modern bir şekilde evlenmek istiyorlarmış. Onun için de İstanbulu torbaya sokup Cenevrede nikâhlanmağa karar vermişler. Sos yete bu, lâf değil!..

Şakir Kesebir öldü

Kaymakamlıktan mektupçuluğa, mülkiye müfettişliğinden valiliğe kadar çeşitli görevlerde bulunmuş, milletvekili ve Bakan olarak memlekete yıllarca hizmet etmiş, muhtelif sanayi tesislerinin kurulmasında emeği geçmiş olan Şakir Kesebir, geçtiğimiz hafta Çarşamba günü hayata gözlerini yumdu.

1889'da Yugoslavyanın Köprülü kasabasında doğmuş olan Şakir Kesebir, 1910'da Mülkiye Mektebini bitirmiştir. Birinci Dünya Savaşından sonra Mebusan Meclisine Gelibolu milletvekili seçilmiş, Trakya Paşaeli Müdafaai Hukuk Cemiyeti Reisi olarak milli mücadeleye katılmış, Mudanya Mütarekesinden sonra Trakya Valiliğine getirilmiştir. Lozan Andlaşmasından sonra valilikten ayrılmış, onaltı yıl TBMM'de bulunduktan sonra 1939'da siyasi hayattan çekilmiştir. İkinci Dünya Savaşından sonraki onbeş yıl içinde Türkiye Kredi Bankası, Türkiye Genel Sigorta, İstanbul Porselen Sanayii Anonim Şirketlerinin kurulup geliştirilmesine çalışmıştır. Ömrü çeşitli görevlerle yüklü geçen Kesebir, son yıllarda iş hayatından tamamen ayrılmış bulunuyordu.

Şakir Kesebir, ölümüne kadar CHP'nin sâdık, vefalı bir üyesi olarak kalmış, gerçekten adı rahmetle anılacak bir insandır.

Hava meselesi

Sosyetenin güzel kadınlarından Serra Yazıcı Londradan döndü. Kızı Ayşe Kıcımanın yanında geçen günlerden çok memnun. Dönüşte Parise uğramış, oğlu Memiş Apaydını da görmüş, evlât hasreti iyice dinmiş. Şimdi de İstanbulda bıraktığı dostlarıyla başka hasretlerini dindiriyor. Serra Yazıcı, Avrupa yolculuklarından her zaman "Paris havası"nda dönerdi. Bu sefer "Londra havası"nda döndü. Galiba Paris modasından hoşlanmamış. Mamafih, etekleri iyice kısalmıs.

Huy canın altındadır

Faize ve Sevim Modaevi, ilkbahar defilelerini Avrupa güzellerinin sırtında göstermeğe başladı. İstanbuldan sonra İzmire de giden mankenler üzerine tartışmalar yapılıyor. Türk mankenleri daha çok beğenenler var. Faize ve Sevim kardeşlerin, modellerini takdim tarzları da bu sefer bazı yorumlara yol açtı. Modellerden birinin adı "Yıldızların altında". Bunu, meşhur "Yıldızların altında.." şarkısını söyliyerek takdim etmişler. İzmirde Büyük Efes salonlarında yapılan defilede ise Sevim Baban esprileriyle âdeta bir atraksiyon yapmış. "Can çıksa da huy çıkmaz" diye bir söz vardır, hani. Sevim Baban da zaman zaman aktristik yıllarına geri dönüyor, rol yapmaktan geri kalmıyor.

SOSYAL HAYAT

Seminerler

Cehaletle savaş

Pervin Adataş, önündeki rakamları okudu, sonra konuşmasını şu şekilde özetledi:

"— Ben, kısaca, bugün memleketteki bütün aksaklıkları, demokrasinin yürüyüp yürümeme meselesinden tutun da turizm dâvasına kadar herşeyi eğitime bağlıyor, eğitimi kalkınmanın en önemli, vazgeçilmez unsuru olarak kabul ediyorum. Özellikle, türk kadınının büyük çoğunluğunun okur - yazar olmaması toplumumuzun en büyük davasıdır. Cahil annenin yetiştirdiği çocukla ne demokrasi istendiği gibi yürür, ne turizm dâvası, ne şu, ne bu.."

Olay, geride bıraktığımız hafta içinde, Bulvar Palas salonlarının bir köşesinde geçti Türkiye Üniversiteli Kadınlar Derneği Ankara Şubesi yöneticileri, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu ile Türkiye Üniversiteli Kadınlar Derneğinin ortaklaşa düzenledikleri "Yetişkin Kadınların Eğitimi ve Okur - Yazarlığa Teşvik Yolları" adlı seminer hakkında basına bir açıklama yapıyorlardı.

Teşebbüs, sadece konusu bakımından değil, ayni zamanda Türkiyedeki dernekleri ilk defa böyle önemli bir konu etrafında toplama çabası gösterdiği için büyük bir önem taşımaktadır. Çünkü 19-21 Nisan günleri arasında Ankarada toplanacak olan büyük seminere İstanbul, Ankara ve İzmirden bütün dernekler davetlidir. Bu dernekler, en az iki temsilciyle katılacaklardır. Ayrıca, Anadolunun dört bir köşesinde halk eğitimi alanında çalışan ve başarı gösteren öğretmenler de seminerde tecrübelerini dile getireceklerdir. Bugün Türkiyede, varlıkları bilinen ve olumlu, çalışmalar yapan birçok kadın derneği, böylece ilk defa bir araya geleceklerdir. Ankarada, Necatibey caddesindeki Türk Standartlar Enstitüsünün çok şık ve modern, içaçıcı, yeni, büyük konferans salonunda düzenlenmesi ve ilgi duyan bütün yurttaşlara açık bulunması, seminere ayrı bir özellik vermektedir. Yıllardanberi bu konuda çalışmalar yapmakta olan Üniversiteli Kadınlar Derneği, dâvayı, UNESCO'nun bilimsel araştırmalarıyla birleştirerek, kamuoyuna sunmak ve önemini belirterek bir milli dâva haline getirmek amacındadır. Bunun için de seminere yalnız gönüllü teşekküller değil, politikacılar, başta siyasi partilerin kadın kolları olmak üzere, bütün siyasi partilerden temsilciler davetlidir. Eğitimciler, konu ile ilgili üniversite mensupları ve yetkililer de seminerde söz alacaklardır. Böylece, yetişkin kadınların eğitimi ve okur - yazarlığa teşvik yolları, tecrübelerin ışığı altında, hep beraber araştırılırken, toplumumuzdaki büyük bir yaraya parmak basılmış olacaktır.

Kadınları okur-yazar olmayan toplum

Üniversiteli Kadınlar Derneği Ankara Şubesi Birinci Başkanı Nermin Abadan ise şöyle dedi:

"— Kadın dernekleri yalnız defile düzenlemek ve kendilerine eğlence aramakla itham ediliyorlar. İşte, böyle olmadığını ispat için güzel bir fırsat!.. Türkiyede okur - yazar olmıyan 9 milyon 200 bin kadının faciası önümüzde dururken, aydın kadınlar bunlar için ne yapıyorlar?

Kamuoyu bunu bilmelidir, bunu bilmek istiyor. Kadın dernekleri böylesine hayati konularda seslerini duyurduktan sonra bu dertlere çare bulmak çok daha kolay olur. Bugün devletin yalnız başına bütün bu sorunları çözümlemesini beklemek mümkün değildir. Dünyanın her yerinde devlete yardımcı teşekküller, dâvaların ortaya atılmasında ve çözümünde ona yardımcı olmuşlardır."

Bundan sonra, derneğin, aynı konu ile ilgili olarak yayınladığı bir broşürde Anadolu kadınının sosyal hayatı üzerinde bir araştırması çıkan İkinci Başkan Kıymet Tesal ile yine broşürün yazarlarından, dernek yöneticisi Bilon Güreyman seminer hakkında açıklamalar yaptılar.

Türkiyede genel nüfusun yüzde 60'ı bugün halâ okur - yazar hale gelmemiştir ve cahil vatandaşların da en kalabalık kısmını kadınlarımız teşkil etmektedir. Bu durum, Üniversiteli kadınları diğer gönüllü kadın kuruluşlarıyla bir araya gelerek, bilimsel çalışmalar yapmağa iten sebep olmuştur. UNESCO'nun Paristeki genel merkezi bu seminerin düzenlenmesi için manevi ve maddi yardımlarda bulunmuştur. 1960 yılında Türkiyede 10 milyon 919 bin kadının okur - yazar olması gerekirken, bunlardan 8 küsur milyonun okur - yazar olmadığı tesbit edilmiştir. Bu dâva, büyük bir yara halinde ortada dururken, buna bağlı birçok başka meseleyi halletmeye çalışmak, esaslı bir hastalıktan acı çeken hastayı aspirinle tedaviye benzer.

Kalkınmanın ilk şartı

Okuma - yazma bilenlerin miktarı ile memleket kalkınması arasında kesin bir bağlantı vardır. Yıllık geliri insan başına yüksek olan ülkelerin hemen hepsinde okur - yazar oranı yüzde 90'ın üstündedir. Okur - yazarlık dâvasının bu yönden değerlendirilmesi, bunun bir memleketin başlıca dâvası olduğunu anlatmaya kâfidir. Köy kalkınması, üretimin artması, endüstrileşme, ekonominin çeşitlendirilmesi, ekonomik ve sosyal yapının gerektiği şekilde değiştirilmesi hep, okur - yazarlığa bağlıdır.

Az gelişmiş memleketlerde okur - yazar seferberliğine girişilirken düşülen en büyük hata, yetişkinlerin ihmal edilip, yalnızca çocukların ele alınmış olmasıdır. Çünkü bu konuda yapılan bilimsel araştırmalar, cahil çevrelerde yaşayan çocukların okur - yazar olmakla ceha-

Asıl suçlu sizsiniz!

Bu yıl Bütçeden, AP çoğunluğunun oyu ile, bazı yeni yeni derneklere, alışılmamış yardımlar yapıldığı hatırlardadır. Meselâ bunlardan bir tanesi, Atatürkçüler Derneği, Halkevlerine ayrılan paradan kesilen 50 bin liraya konmuştur. Türk gençliğinin Atatürkçü olması kadar tabii birşey düşünülemez. Bu millet, bağımsızlığına, şeref ve haysiyetine, insanlığına, herşeyine, bütün dünyanın hayranlığını kazanan, bugün bile birçok ülkenin izinden yürüdüğü Atatürk sayesinde kavuşmuştur. Buna rağmen, zaman zaman, bu eşsiz insanın yaptığı devrimlerin bazılarını makbul, çoğunu ise "tutunmayan devrimler" olarak ilân edenler de çıkmaktadır. Bunlar, özellikle demokrasiye geçtiğimiz günden bu yana iktidar koltuğuna kadar yükselip, görülmemiş bir gaflet içinde, Atatürkün yörüngesine oturttuğu Türkiyeyi yolundan çevirmek, uygarlığa açtığı kapıları yobazların ve gericilerin karanlık, kalın perdeleriyle kapatmak ve memleket idaresinde gösterdikleri beceriksizliği bu oyunla örtbas etmek ve iktidarı böylece, her ne pahasına olursa olsun, elde tutmak hevesine kapılmışlardır. İşte bu davranışlara karşıdır ki Atatürkçülük, toplumumuzda gericilere karşı kullanılan bir deyim, bir görüş ve sistem olarak, ilericiler tarafından benimsenilip, ortaya atılmıştır.

Son günlerde İzmirde, meczup olmadığı anlaşılan bir şahıs, Atatürkün heykeline balta ile saldırmıştır. Bu işi Allahın emriyle yaptığını söyleyen ve fakat hiç de meczup olmayan bu vatandaş, okullarda arap harflerinin okutulmasını istemekte, devrimleri yüzünden Atatürke kin beslediğini söylemektedir. Gençliğin ve bütün memleketsever aydınların bu olay karşısındaki büyük tepkisi ise, bu adamın, 1966 Türkiyesinde "komünizmi ve gafleti tel'in mitingi" adı altında yapılan gerici gövde gösterileriyle, fikir hürriyetine, ilerici kurum ve hareketlere karşı girişilen cahilane baskı havasıyla hortlatılmak istenen irticaın bir zavallı kurbanı olmasından ileri gelmektedir. Başbakan Demirel, bunun "basit bir zabıta olayı" olduğunu söylerken gerçeklerden çok uzaktadır. Bugün, verilen tavizler sonucu, yobazlar, Türkiyenin herbir köşesinde faaliyete geçmiş durumdadırlar. Elinde balta, İzmirde Atatürk heykeline saldıran adam, Kuran kurslarında çocukları Atatürk düşmanlığı ile besliyen sözde din adamlarından, köy köy dolaşıp zehirlerini boşaltan gezici vaizlerden, kimler tarafından tutulup desteklendikleri çok iyi bilinen ve otobüslerle yurdun ışık girmemiş köylerine sevkedilen gerici gazetelerin yazarlarından, kuytu köşelerde nur risalesi dağıtan sözde müslümanlarla kıyıdaki köşedeki kahvelerde apdestsiz din dersi veren bazı politika esnafından biraz daha cüretkâr, biraz daha budala ve daha samimi olduğu için yakalanmıştır. Atatürk heykeline asıl baltayı vuranlar, "komünizmi ve gafleti tel'in mitingi" adı altında irtica gösterileri düzenleyenler ve bunları destekleyen politikacılar, çıkarcılardır. İzmirdeki olay, Türkiyenin bugün içinde yaşadığı acıklı devreyi tipik bir şekilde canlandırdığı, "kahrolsun komünizm" nârâlarıyla nelerin gizlenilmek istendiğini gün ışığına çıkardığı içindir ki büyük bir üzüntü kaynağı olmuştur.

İzmirdeki olaya karşı sesini ilk yükseltecek kuruluş, taşıdığı ilerici ad için bu yıl bütçeden 50 bin lira yardım gören Atatürkçüler Derneği olmalıydı. Ama, hayır! Bu derneğin en küçük bir tepki gösterdiğini ben duymadım. Ne bir bildiri, ne Atatürk anıtında nöbet, ne bir üzüntü belirtisi... Nerede bu dernek? Yanılmıyorsam "komünizmi ve gafleti tel'in mitingleri" ile meşgul!..

İçinde bulunduğumuz tezatlar gerçekten korkunçtur. İlerici dernekleri, fikir derneklerini, gerçekten bu memleketin dertlerine çare arayan kuruluşları siyaset yapmakla suçla ve besleme dernekleri de en çirkin politikanın kucağına at!. Böyle bir faciaya türk aydını genciyle, kadınıyla, erkeğiyle karşı koyacaktır. Atatürkçüyüz demek yetmez. Hele, Atatürkçülüğü istismar hiç kimseye, hiç bir derneğe iyilik getirmez. Atatürkçü olmak için, Atatürkün devrimlerine, ilkelerine hiyanet etmemek lazımdır. Atatürkçülük pırıl pırıl, Atatürkün yarattığı "Modern Türkiye" eserinde yaşamaktadır, tefsire lüzum göstermiyecek kadar açıktır. Daha 1923 yılında, Lozan Konferansı devam ederken, Atatürk, Ankarada Hakimiyeti Milliye, Yenigün ve Öğüt gazetelerine bir beyanat vermiş ve aynen şu sözleri söylemiştir: "Gerçekte büyük vatansever kitlenin reform isteklerini taşımıyan bir programın başarılı ve verimli olması ümit olunamaz!"

Atatürk de mi komünistti?

naysanız, Atatürkten yanasınız. Değilseniz, elinde balta, Atatürk heykeline saldıran adamsınız. Asıl suçlu sizsiniz!..

Jale CANDAN

letten kurtulamadıklarını ve hızla yeni baştan cehalete döndüklerini göstermektedir. Ayrıca, yetişkinler ihmal edildikçe, ekonomik şartları düzeltme bakımından, okur - yazarlığın faydasını elde etmek mümkün değildir. Halbuki halkın, okur - yazarlığın yararını bizzat görebilmesinin ve bunu takdir etmesinin en kolay yolu, okur - yazarlığın ekonomik hayatı etkilemesi ve okur - yazara yarar sağlamasıdır. Şu halde, hastalığın köklerine inmek ve yeniden cahillerin türemesine engel olmak lâzımdır.

Yeni bilimsel metodlara göre, okur - yazarlık kampanyasına geçerken bütün bir kitleyi hedef tutmak, bir pilot bölge seçmek veya yukarda bahsi geçen bir ilkokul eğitimiyle yetinmek yanlıştır. Okuma -yazma seferberliğine geçerken, ilk önce, bundan en fazla yararlanabilecek bir insan grupu veya bir coğrafi bölge üzerinde durmak ve yoğun bir çalışmaya girmek lâzımdır. Yani yalnızca okur - yazar olmak, bazı temel bilgilerin öğretimiyle yetinmek doğru değildir. Yetişkinin, aynı zamanda, toplum için yararlı bir kişiliğe kavuşturulması lâzımdır. Yetişkinleri yetiştirecek programın görevsel olması da çok önemlidir. Bu zaten, modern metodun ruhunu teşkil etmektedir. Çünkü modern metod, eğitime tâbi tutulan şahsın bunu kendi isteğiyle yapmasını da öngörmektedir. Bir kimse okur - yazar olunca işinde daha başarılı olacağını anlarsa, psikolojik yönden şevke gelir. Eğer daha çok kazanacağına da inanırsa, okur - yazar olmanın değerini kendiliğinden anlar ve açılan kapılardan kaçmaya değil, yararlanmağa bakar.

TİYATRO

Ankara

27 Mart 1966

Beşinci Dünya Tiyatro Gününde, UNESCO -Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu- Genel Direktörü René Maheu, Milletlerarası Tiyatro Enstitüsünün isteği üzerine, bütün dünya tiyatrolarında 27 Mart 1966 akşamı okunmak ve radyolarda yayılmak, sanat ve tiyatro ile ilgili gazete ve dergilerde yayınlanmak üzere, aşağıdaki "bildiri"yi göndermiştir.

Herhangi bir yer bu sahne: onun üzerinde her şey anlam yüklenir. Çünkü hiç bir şey gerçek değildir; her şey olabilir de, olmıyabilir de. Çünkü hiç biri gerçeğe uymaz, ama hepsi de inanılmaz güzellikte gerçeklerle doludur. Her yer, burası. Her zaman, bu akşam. Bütün dünya ve onunla birlikte dünün, yarının, bugünün, hiç bir zamanın olmıyan tarih, bedelsiz fantezinin keyfine bağışlanmıştır.

Sende evrensel rüyayı selâmlıyorum, Tiyatro!

Mucize, serap: büyüye tutulmuş gözler, esir olmuş kulak. Hayal meyvası bir olay doğacak, susamış gönüller ona kendini verecek. Eylemin yamanlığı: komedyanın gücü, kendini, aracıya yer kalmadan, doğruca duyurur. Tragedyanın ürküntüsü, dramın allak bullak edişi; işleyen hayal, inancı doğurur. Pek yanlış yere "temsil" diyorlar sana. Sen ortaklaşansın. Böyle değilsen, yoksun!..

Bize insanın eylem, eylemin inanmak olduğunu hatırlattığın için varol, Tiyatro!

Tiyatro! Senin sahneye çıkışın, insanlar arasındaki kardeşliğin salona yerleşmesidir.

Bir de dil var, hem de vazgeçilmiyecek kadar gerekli. Dil, yâni düşünce. En derin sırlarımızı hep birlikte, uluorta seyredebilmemiz için en anlamlı yüzleri, sesleri yakalıyan sözler! Yaşıyan varlıkları canlandıran; onları uğraşmalar, didinmeler, baştan çıkmalar, bin dereden su getirmeler, tuzaklar yoluyla sevdanın, ölümün, küçüklüğün, büyüklüğün ve yüce, acıklı, gülünç başarılar veya başarısızlıkların önüne götüren yaratılmış kelimeler! Aklımı saran çağrışımlarınız bana, gördüklerimden ötesini gösteriyor. Sizin varlığınızla inandığımı düşünüyor, inandığımı değerlendiriyorum.

Demek, bütün o büyülerden anlamlı bir sınav gibi geçip gideceğim! Yalan - dolanlarıyla yanılmalarımı aydınlatan, beni kendi eliyle yalanlardan kurtaran Tiyatro, sen "arınma"sın! Adın da "katharsis", temizlenme.

Beşinci Dünya Tiyatro Gününde UNESCO, Birleşmiş Milletlerin Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu, bu sözleriyle Tiyatronun yüceliğini, evrenselliğini, hiç kaybolmayan tazeliğini andığı için onur duyuyor. Yazarlar, oyuncular, rejisörler ve sizler, tiyatro adamları, şair ustalar; Kurumumuz adına hepinize seyircilerin candan duygularını getiriyorum. Sizler de, dilerim, onların sürekli sevgisini, saygısını kazanırsınız. Dilerim, sanatınızın yüce değerini hiç unutmazsınız. Sizler ki, insanları birlikte güldürmek ve ağlatmak gibi yaman bir yetkinin sahiplerisiniz. René MAHEU

AST'da "Bir Delinin Hatıra Defteri"

Akıllılar için ibret dersi

Oyun : "Bir Delinin Hâtıra Defteri".
Yazan : Nikolai Gogol.
Tiyatrolaştıranlar : Sylvie Luneau - Roger Coggio.
Türkçesi : Coşkun Tunçtan.
Tiyatro : Ankara Sanat Tiyatrosu.
Yöneten : Genco Erkal.
Dekor - Kostüm : Osman Şengezer.
Oynayan : Genco Erkal (İvanoviç Poprişçin).

Konu : "Müfettiş"in ünlü yazarı, eski çarlık Rusyasının, o koca imparatorluğun bir köşesinde kaybolmuş, kimsesiz, ama insanca umutları, istekleri olan küçük bir memurun "yalnızlığını" ve bu yalnızlık içinde, bürokrasinin ve çevrenin baskısı altında, iyimserlikten kötümserliğe, kötümserlikten umutsuzluğa, umutsuzluktan öfkeye, öfkeden isyana ve isyandan deliliğe, adım adım, nasıl vardığını gösteriyor. Yalnız bu mu? Hayır! Gogol, kendine özgü hüzünlü ve buruk nüktesiyle çarlık aristokrasisinin keskin bir hicvini de yapıyor.

Beğendiğim : Genco Erkalın, Poprişçini iyimserlikten deliliğe kadar götüren çeşitli olayların ruhi etkilerini "oyun" ve "yorum" olarak değerlendirmekteki üstün başarısı. Bu başarıyı gerçek bir kompozisyon bütünlüğüne kavuşturmaktaki ince ustalığı. Bu ustalığı sanat hayatı için -erken sayılacak- bir aşama niteliğine yükselten "içyaşama" gücü. Osman Şengezerin, sadeliği içinde havayı veren dekoru.

Beğenemediğim : Genco Erkalın, bu çeşit "tek aktör" rollerinin en en büyük handikapı olan sahne ve seyirci "hâkimiyeti"nin verdiği "emniyet"le, duygulu, dokunaklı ve buruk sahnelerde -özellikle finalde- başka bir oyuncuda hoşgörülebilecek küçük fazlalıklara kendini kaptırması... Gelişen olaylarla ruh hallerini ayıran tablolar arasında "İllusion"u ve "büyü"yü bozan, ışıkların sert keskinliği...

Sonuç : Henüz göremeyenlerin kaçırmamaları gereken bir tiyatro şöleni.

Lûtfi AY

S İ N E M A

Yayınlar

Umut verici belirtiler

Yurdumuzda sinema yayınlarının ne kadar yavaştan bir gelişme gösterdiği, sinemayla az çok ilgilenen hemen herkesin bildiği bir gerçektir. Ciddi sinema yayınları yurdumuzda ancak son on yıl içinde başlamıştır ve bu on yılın kitapları bir düzineyi bile zor bulur. Fakat bu ağır - aksak gidiş artık değişeceğe benzemektedir. Çünkü yalnız son sekiz ay içinde yayımlanan sinema kitaplarının sayısı yarım düzineyi aşmıştır. Gerçi bu kitapların değeri çok farklıdır; sonra, şimdiye kadarki sinema yayınlarının aksine, yerli olmaktan çok, çeviriye yönelmektedir. Ancak, sinema kitaplığımızın fakirliği gözönünde tutulunca, sinema yayınlarındaki bu hızlanmayı iyi bir başlangıç saymamak elde değildir. İster yerli, ister çeviri olsun, en önemli konularda iyi seçilmiş, iyi düzenlenmiş sinema kitapları, sinemamızın içinde bulunduğu çıkmazda ilerisi için şimdilik tek umut bağlanacak çalışmalar olacaktır.

Son sinema yayınları çalışmasının büyük kısmı senaryoya yönelmektedir. Nitekim yedi kitaptan dördü senaryodur. Bunların başında Ankaradaki "Bilgi Yayınevi"nin sinema dizisinin ilk iki kitabı olan senaryolar gelmektedir. Bunlardan birincisi, ünlü isveçli yönetmen Ingmar Bergman'ın "Smultronstallet - Yaban Çilekleri"dir. 1958 Uluslararası Cannes Film Festivalinde birincilik kazanan "Yaban Çilekleri" yaşlı bir profesörün, hayatının son demlerinde "ömrünün muhasebesi"ni yapmasını anlatmaktadır. Bergman'ın senaryosu ayrıca bir edebî metin olarak da zevkle okunabilmektedir.

Örnek metinler

Dizinin ikinci kitabı, ünlü amerikalı yönetmen ve oyuncu Orson Welles'in "Citizen Kane - Yurttaş Kane" adlı senaryosunun çevirisidir. "Yurttaş Kane", sinema anlatımında bir devrim yapan son derece önemli bir filmdir ve çevrildiği 1940 yılından bu yana ünü eksilmek şöyle dursun, gittikçe artmıştır. Nitekim en son 1962'de İngiliz Sinema Enstitüsünün yayım organı "Sight and Sound" dergisinin dünya sinema eleştirmecileri arasında açtığı soruşturmada sinema tarihinin en iyi on filmi arasında birinci seçilmiştir. Bergman'ın "Yaban Çilekleri"nin aksine Welles'in "Yurttaş Kane"i aşağı - yukarı bir çevirim senaryosu olarak yayımlanmıştır. Bu bakımdan, okunup anlaşılması Bergman'ın senaryosu kadar kolay değildir. Buna karşılık, sinemayla yakından ilgilenenler "Yurttaş Kane "de birçok sinema okulunda örnek senaryo olarak kullanılan bir metni bulacaklardır.

Bir başka senaryo da, fransız yönetmen Alain Resnais'nin sinema anlatımına büyük yenilikler getiren "Hiroshima, mon amour - Hiroşima, Sevgilim" adlı filminin senaryosudur. Fransız "yeni - roman" akımının başlıca temsilcilerinden Marguérite Duras'nın yazdığı bu senaryo da, tıpkı Bergman'ınki gibi aynı zamanda büyük bir edebî değer taşıyan bir metindir.

Bu çeviri senaryoların yanısıra, italyan yönetmen Federico Fellini'nin "La dolce vita - Tatlı Hayat" filmine dayanarak fransız yazar Lo Duca'nın kaleme aldığı aynı addaki romanı da sayılabilir. Lo Duca'nın romanı bir film hikâyesi olarak okunabilir.

Dördüncü senaryo, genç roman ve hikayecilerimizden Cengiz Tuncerin yarım kalan "Tabancamın sapını gülle donatacağım" denemesinden sonra tamamlamak üzere bulunduğu son filmi "Sevmek seni" nin senaryosudur. Tuncer "Sevmek seni"de bir kadın - oğlan - gençkız üçlüsünün aşk macerasını anlatmaktadır.

Seks ve türk sineması

Geçen yılın sonlarından kalan bir kitap, Agah Özgüçün dış kapak-

ta "Yerli sinemada seks", iç kapakta "Türk sinemasında kadın ve seks" adını taşıyan eseridir. Özgüç, Lo Duca'nın "L'érotisme au cinema" adlı kitabıyla Batı sinema yayınlarında açtığı çığırı türk sinemasına uygulamış, buna uyarak kitabını az metin - bol resim temeline dayandırmıştır. Ancak gerek kendisinin, gerekse Giovanni Scognamil lo'nun kaleme aldıkları kısa incelemeler konuyu gereğince aydınlatabiliyorsa da, böyle bir kitapta asıl önem taşıyan resim bölümü, fotoğrafların baskısındaki kalitesizlik yüzünden bekleneni verememektedir. Oysa Özgüç bu bölüm için de ilgi çekici 200 kadar resim seçmiş--ir.

Yedinci kitap, Turizm ve Tanıtma Bakanlığının, türk sinemacılığını yabancılara tanıtmak amacıyla hazırlattığı "Regards sur le cinéma turc - Türk Sinemasına Bakışlar" adlı iki formalık fransızca eserdir. Attilâ Tokatlının hazırladığı "Regards sur le cinéma turc" başlangıçtan, günümüze kadarki türk sinemasını özetlemektedir. Ancak, türk sinemasının özelliklerini, sosyal ve kültürel temellerini ele alan kısım, yazarın çok kişisel görüşlerini yansıtmaktadır ki, türk sinemasını yabancılara tanıtmak için hazırlanan bir kitapta böyle bir tutumun benimsenmesi pek yerinde sayılamaz.

Dergiler

Sinema yayınlarının kitaplar bölümündeki bu gelişmeye karşılık dergiler bölümü aynı iyimserliği vermemektedir. Dergiler, on yıla yakın zamandır olduğu gibi yine bir "bayrak yarışı" şeklinde devam etmekte, yani biri yayımlanıp, birkaç sayı çıktıktan sonra yerini bir başkasına bırakmaktadır. Geçen yılın ortasında İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi öğrencilerinin kurduğu "Kulüp Sinema 7" adlı sinema derneğinin organı olarak özenle yayımlanan "Film" dergisi ancak üç sayı çıkabilmiştir. Yeni bir formülle, sadece yerli, sinemadan bahsetmek üzere geçen yıl yayımlanmaya başlıyan "Sinema 65" çok düzensiz olarak 12 sayı çıktıktan sonra, bu formülden vazgeçmek zorunda kalmıştır. Bu cesaret kırıcı örneklere rağmen geçen ay yeni çıkmağa başlıyan bir dergi, daha öncekilerin "makûs talihi"ni yenecek gibi görünmektedir. Bu dergi, geçen yıl İstanbulda çalışmalarına başlıyan "Sinematek Derneği"nin organı "Yeni Sinema"dır. Büyük boy 68 sayfa olarak yayımlanmağa başlıyan "Yeni Sinema"nın ilk sayısında italyan yeni gerçekçiliği, yeni Polonya sineması, fransız yeni dalgası, Luis bunuel konusunda incelemeler, sinematekte gösterilen filmlerin tanıtılması, İstanbulda gösterilen ayın filmleri gibi çok değişik ve zengin yazılar yer almaktadır. Ancak, Türkiyede ve Türkiyenin ilk sinemateğinin organı olarak yayımlanan bir dergide yerli sinemayla ilgili hiç bir yazının yer almaması, izahı mümkün olamıyacak bir eksikliktir.

İtalya

İtalyan Oscar'ları

İtalyan "Oscar"ları sayılan "Gümüş Kuşaklar"ın 1966 yılına ait olanları geçenlerde dağıtıldı. En iyi yönetmen ödülünü "Io la conoscevo bene - Onu İyi Tanıyordum" filmiyle Antonio Pietrangeli kazandı. En iyi kadın oyuncu ödülünü "La fuga - Kaçış"taki oyunuyla Giovanna Ralli, en iyi erkek oyuncu ödülünü de "Questa volta parliamo di uomini - Bu kez erkeklerden bahsediyoruz"daki oyunuyla Nino Manfredi aldılar. İkinci derecedeki rollerdeki başarılarından dolayı Sandra Milo "Giulietta degli spiriti- Ruhların Giulietta'sı", Ugo Tognazzi de "Onu iyi tanıyordum"daki oyunlarıyla birer gümüş kuşak kazandılar. En iyi yabancı film ödülü Joseph Losey'nin İngilterede çevirdiği "The Servant - Uşak"a verildi.

OPON

50	5	50	100	500	ve ayrıca
APARTMAN DAİRESİ	ADET 100.000 LİRA	ADET 10.000 LİRA	ADET 5.000 LİRA	ADET 1.000 LİRA	ZENGİN PARA İKRAMİYELERİ

TÜRKİYE İŞ BANKASI

paranızın... istikbalinizin emniyetidir